

En ny kameraövervakningslag

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2012/13:115 En ny kameraövervakningslag. Utskottet behandlar även 4 följdmotioner med sammanlagt 16 motionsyrkanden som har väckts med anledning av propositionen. Vidare behandlas 15 motionsyrkanden som har väckts under de allmänna motionstiderna 2011 och 2012.

I propositionen lämnar regeringen förslag som syftar till att modernisera regleringen av kameraövervakning på ett sätt som säkerställer balansen mellan intresset av att använda kameraövervakning för berättigade ändamål och intresset av att skydda enskildas personliga integritet. Regeringen föreslår en ny kameraövervakningslag som ersätter 1998 års lag och vissa bestämmelser i personuppgiftslagen.

Precis som enligt gällande reglering är utgångspunkten i regeringens förslag att det ska krävas tillstånd vid övervakning av platser dit allmänheten har tillträde, t.ex. gator och torg. Tillstånd ska ges om övervakningsintresset väger tyngre än integritetsintresset. En nyhet är att det uttryckligen anges att vikt ska fästas vid om ändamålet med övervakningen är att avslöja eller utreda brott samt om teknik som främjar skyddet av enskildas personliga integritet ska användas. Större utrymme skapas för kameraövervakning utan krav på tillstånd, bl.a. i butiker, tunnelbanan och parkeringshus.

För övervakning där allmänheten inte har tillträde ska det enligt förslaget inte heller i fortsättningen krävas tillstånd. I den nya lagen tydliggörs när sådan kameraövervakning får ske. För rent privat kameraövervakning, t.ex. i hemmet, ska den nya lagen inte gälla.

Integritetsskyddet förstärks genom en skadeståndsbestämmelse som ger enskilda rätt till ersättning för skada och kränkning vid överträdelser av lagen. I samma syfte förstärks sekretesskyddet och kraven på säkerhet för inspelat material. Datainspektionen får en central tillsynsroll i syfte att göra länsstyrelsernas praxis mer enhetlig.

Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår motionerna.

I betänkandet finns 17 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning	8
Propositionens huvudsakliga innehåll	8
Utskottets överväganden	10
En ny lag om kameraövervakning	10
Kameraövervakningslagens tillämpningsområde	12
Kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde	14
Tillstånd till kameraövervakning	15
Undantag från tillståndsplikten	16
Tillfälliga undantag från tillståndsplikten	19
Kameraövervakning efter anmälan	20
Övervakning i brottsförebyggande syfte	26
Kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde	28
Behandling av material från kameraövervakning	34
Tillsyn m.m.	37
Lagförslagen i övrigt	39
Konsekvenser och uppföljning	41
Reservationer	44
1. Kameraövervakningslagens tillämpningsområde, punkt 2 (SD)	44
2. Kameraövervakning i militärt syfte, punkt 3 (MP, V)	44
3. Bilder från s.k. fartkameror, punkt 4 (SD)	45
4. Polisens undantag från tillståndsplikten vid risk för allvarlig brottslighet, punkt 5 (MP, V)	46
5. Kameraövervakning i och utanför butiker m.m., punkt 6 (MP, V)	46
6. Kameraövervakning i och utanför butiker m.m., punkt 6 (SD)	47
7. Kameraövervakning i allmänna transportmedel och parkeringshus, punkt 7 (MP, V)	48
8. Kameraövervakning vid jakt och viltvård, punkt 8 (S)	49
9. Kameraövervakning för att förebygga brott vid skogs- och lantbruk, punkt 9 (S, SD)	49
10. Kameraövervakning på idrottsarenor, punkt 10 (S)	50
11. Kameraövervakning i skolor, punkt 11 (SD)	50
12. Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte, punkt 12 (S)	51
13. Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte, punkt 12 (SD)	52
14. Kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde, punkt 13 (S, MP, V)	53
15. Bevarandetid för material från kameraövervakning, punkt 14 (SD)	54
16. Föreskriftsrätt för Datainspektionen, punkt 15 (MP, V)	54
17. Uppföljning av den nya lagstiftningen, punkt 18 (MP, V)	55
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	56
Propositionen	56

Följdmotionerna	56
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	57
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	58
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	60
<i>Bilaga 3</i>	
Reservanternas lagförslag	75
<i>Bilaga 4</i>	
Reservanternas lagförslag	77
<i>Bilaga 5</i>	
Konstitutionsutskottets yttrande	78

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **En ny lag om kameraövervakning**

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju376 av Fredrik Schulte (M),

2011/12:Ju405 av Thomas Finnborg m.fl. (M) och

2012/13:Ju349 av Fredrik Schulte (M).

2. **Kameraövervakningslagens tillämpningsområde**

Riksdagen antar 3 § regeringens förslag till kameraövervakningslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och avslår motion

2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 3.

Reservation 1 (SD)

3. **Kameraövervakning i militärt syfte**

Riksdagen antar 10 § regeringens förslag till kameraövervakningslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och avslår motion

2012/13:Ju21 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (MP, V)

4. **Bilder från s.k. fartkameror**

Riksdagen avslår motion

2012/13:K354 av Lars Isovaara och Kent Ekeröth (båda SD).

Reservation 3 (SD)

5. **Polisens undantag från tillståndsplikten vid risk för allvarlig brottslighet**

Riksdagen antar 11 § regeringens förslag till kameraövervakningslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och avslår motion

2012/13:Ju21 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 4 (MP, V)

6. **Kameraövervakning i och utanför butiker m.m.**

Riksdagen antar 13 § regeringens förslag till kameraövervakningslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och avslår motionerna

2012/13:Ju21 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 3,

2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 2 och

2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del.

Reservation 5 (MP, V)

Reservation 6 (SD)

7. Kameraövervakning i allmänna transportmedel och parkeringshus

Riksdagen antar 14-15 §§ regeringens förslag till kameraövervakningslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och avslår motion

2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del.

Reservation 7 (MP, V)

8. Kameraövervakning vid jakt och viltvård

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju280 av Anders Åkesson (C),

2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 3 och

2012/13:Ju304 av Anders Åkesson och Roger Tiefensee (båda C).

Reservation 8 (S)

9. Kameraövervakning för att förebygga brott vid skogs- och lantbruk

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 4.

Reservation 9 (S, SD)

10. Kameraövervakning på idrottsarenor

Riksdagen avslår motion

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 70.

Reservation 10 (S)

11. Kameraövervakning i skolor

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju211 av Kent Ekeröth och Richard Jomshof (båda SD) och

2012/13:Ju309 av Kent Ekeröth och Richard Jomshof (båda SD).

Reservation 11 (SD)

12. Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju209 av Roger Haddad (FP),

2011/12:Ju264 av Jonas Jacobsson Gjörtlér (M) yrkande 1,

2012/13:K299 av Rune Wikström (M),

2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 1,

2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 1,

2012/13:Ju217 av Kent Ekeröth (SD) och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 8.

Reservation 12 (S)

Reservation 13 (SD)

13. Kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkandena 2 och 5.

Reservation 14 (S, MP, V)

14. Bevarandetid för material från kameraövervakning

Riksdagen antar 32 § regeringens förslag till kameraövervakningslag. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och avslår motion

2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 4.

Reservation 15 (SD)

15. Föreskrifträtt för Datainspektionen

Riksdagen antar 49 § regeringens förslag till kameraövervakningslag. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och avslår motion

2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 16 (MP, V)

16. Handläggningstider i ärenden om kameraövervakning

Riksdagen avslår motion

2011/12:Ju264 av Jonas Jacobsson Gjörtler (M) yrkande 2.

17. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. kameraövervakningslag, i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan,

2. lag om ändring i lagen (2013:86) om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),

3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkterna 1 i denna del, 2 och 3.

18. Uppföljning av den nya lagstiftningen

Riksdagen avslår motion

2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 17 (MP, V)

Stockholm den 16 maj 2013

På justitieutskottets vägnar

Morgan Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Morgan Johansson (S), Johan Linander (C), Krister Hammarbergh (M), Ewa Thalén Finné (M), Kerstin Haglö (S), Anti Avsan (M), Christer Adelsbo (S), Jan R Andersson (M), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S), Patrick Reslow (M), Maria Ferm (MP), Caroline Szyber (KD), Richard Jomshof (SD), Lena Olsson (V), Jan Ertsborn (FP) och Annika Duån (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I november 2009 presenterade 2008 års kameraövervakningsutredning betänkandet En ny kameraövervakningslag (SOU 2009:87). Efter remissbehandlingen konstaterades att det fanns ett behov av komplettering i vissa frågor. Inom Justitiedepartementet utarbetades därför en promemoria med kompletterande beredningsunderlag. Både förslagen i Kameraövervakningsutredningens betänkande och förslagen i justitiedepartementets promemoria har remissbehandlats, och sammanställningar av remissvaren finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2009/9053/L6).

Regeringen har begärt Lagrådets yttrande över lagförslagen i bilaga 7 i propositionen. Regeringen har i propositionen i huvudsak följt Lagrådets förslag. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1, och lagförslagen finns i bilaga 2.

Justitieutskottet har gett konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och motionerna. Konstitutionsutskottet lämnade den 2 maj 2013 ett sådant yttrande. I yttrandet behandlar konstitutionsutskottet frågor om skyddet för den personliga integriteten och sekretesskyddet. Yttrandet finns i bilaga 5.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnar regeringen förslag som syftar till att modernisera regleringen av kameraövervakning på ett sätt som säkerställer balansen mellan intresset av att använda kameraövervakning för berättigade ändamål och intresset av att skydda enskildas personliga integritet. Regeringen föreslår en ny kameraövervakningslag som ersätter 1998 års lag och vissa bestämmelser i personuppgiftslagen. Genom att bestämmelserna samlas i en enda lag blir reglerna mer överskådliga och lättillgängliga.

Precis som enligt gällande reglering är utgångspunkten i regeringens förslag att det ska krävas tillstånd vid övervakning av platser dit allmänheten har tillträde, t.ex. gator och torg. Tillstånd ska ges om övervakningsintresset väger tyngre än integritetsintresset. En nyhet är att det uttryckligen anges att vikt ska fästas vid om ändamålet med övervakningen är att avslöja eller utreda brott samt om teknik som främjar skyddet av enskildas personliga integritet ska användas. Större utrymme skapas för kameraövervakning utan krav på tillstånd, bl.a. i butiker, tunnelbanan och parkeringshus.

För övervakning där allmänheten inte har tillträde ska det enligt förslaget inte heller i fortsättningen krävas tillstånd. I den nya lagen tydliggörs när sådan kameraövervakning får ske. För rent privat kameraövervakning, t.ex. i hemmet, ska den nya lagen inte gälla.

Integritetsskyddet förstärks genom en skadeståndsbestämmelse som ger enskilda rätt till ersättning för skada och kränkning vid överträdelser av lagen. I samma syfte förstärks sekretessskyddet och kraven på säkerhet för inspelat material. Datainspektionen får en central tillsynsroll i syfte att göra länsstyrelsernas praxis mer enhetlig.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Utskottets överväganden

En ny lag om kameraövervakning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motioner med önskemål om en översyn och förenkling av regelverket för kameraövervakning eftersom motionerna anses bli tillgodosedda med lagförslaget.

Propositionen

Allmän kameraövervakning regleras i två lagar: lagen om allmän kameraövervakning (1998:150) och personuppgiftslagen (1998:204). När det ska avgöras vilken av lagarna som är tillämplig har det betydelse om övervakningen avser en plats dit allmänheten har tillträde eller inte. Något förenklat kan sägas att kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde regleras i lagen om allmän kameraövervakning medan övervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde huvudsakligen regleras i personuppgiftslagen.

Regeringen framhåller (s. 32) att det förhållandet att två lagar är tillämpliga vid kameraövervakning gör regleringen svårtillgänglig, särskilt som det inte alltid är självklart vilka bestämmelser som ska tillämpas. Regeringen konstaterar att kameraövervakning blir allt vanligare och utförs i många skilda typer av miljöer med olika typer av anordnare. I princip all kameraövervakning kan inverka på enskildas personliga integritet. Därför är det viktigt med regler som är tydliga, förutsägbara och enkla att tillämpa. Såväl den som avser att använda sig av kameraövervakning som den som övervakas bör kunna förutse vad som är tillåtet och vad som är förbjudet. Regeringen anser därför att reglerna om kameraövervakning i lagen om allmän kameraövervakning och personuppgiftslagen ska samlas i en ny lag om kameraövervakning. Detta innebär en tydligare och mer förutsebar lagstiftning till nytta för alla som tillämpar bestämmelserna om kameraövervakning.

Enligt regeringen finns det en risk att begreppet ”allmän kameraövervakning” leder tankarna fel eftersom det kan uppfattas som att det tar sikte på sådan övervakning som utförs av det allmänna och inte som en motsats till hemlig kameraövervakning. Regeringen gör bedömningen att det är möjligt att åstadkomma en tydlig gränsdragning gentemot regleringen om hemlig kameraövervakning utan att använda begreppet ”allmän kameraövervakning”.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att bestämmelserna i lagen om allmän kameraövervakning och tillämpliga bestämmelser i personuppgiftslagen ska sammanföras i en ny lag om kameraövervakning. Det som nu benämns "allmän kameraövervakning" ska i den nya lagen heta "kameraövervakning".

Regeringen anser (s. 33 f.) att regleringen i kameraövervakningslagen bör ge uttryck för en lämplig balans mellan nyttan med kameraövervakning och skyddet av den personliga integriteten. Detta övergripande syfte bör enligt regeringen komma till uttryck i författningstexten. Därför föreslår regeringen att lagen inleds med en bestämmelse som uttryckligen anger att lagens syfte är att tillgodose behovet av kameraövervakning för berättigade ändamål samtidigt som enskilda skyddas mot otillbörliga intrång i den personliga integriteten.

Regeringen konstaterar (s. 34) att lagen om allmän kameraövervakning i huvudsak fungerar väl. Regeringen finner därför inte skäl att ändra på lagens grundvalar eller göra några genomgripande förändringar av lagens bestämmelser. Huvudprinciperna i den lagen ska stå fast. Regeringens förslag innebär alltså att flertalet av bestämmelserna i lagen om allmän kameraövervakning förs över oförändrade, eller med endast redaktionella eller språkliga ändringar, till den nya lagen.

Liksom enligt lagen om allmän kameraövervakning ska begreppet "plats dit allmänheten har tillträde" utgöra en skiljelinje mellan sådan övervakning som enligt huvudregeln är tillståndspliktig och tillståndsfri övervakning. Precis som i dag ska det som huvudregel krävas tillstånd för att kameraövervaka en plats dit allmänheten har tillträde.

Motionerna

I motion 2011/12:Ju376 av Fredrik Schulte (M) anförs det att en ny övergripande övervakningslag bör inrättas som samlar all lagstiftning på området och tydligt skyddar den personliga integriteten. Syftet ska vara att underlätta användningen av kameraövervakning som brottsförebyggande åtgärd. Yrkandet återkommer i motion 2012/13:Ju349 av samma motionär.

I motion 2011/12:Ju405 av Thomas Finnborg m.fl. (M) anförs det bl.a. att tillståndsprövningen för kameraövervakning måste förenklas och att det behövs en översyn av regelverket. Motionärerna framhåller bl.a. att det nuvarande regelverket upplevs som krångligt.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet anför bl.a. att lagstiftningen bör bli tydligare och mer förutsebar genom att bestämmelserna om kameraövervakning förs samman i en ny kameraövervakningslag. Som regeringen föreslår i propositionen bör det övergripande syftet med lagstiftningen framgå av själva lagen.

Justitieutskottets ställningstagande

Som regeringen anför är den nuvarande regleringen om kameraövervakning svårtillgänglig. Övervakningen regleras i två olika lagar, och det är inte alltid självklart vilka bestämmelser som ska tillämpas. Användningen av kameraövervakning blir allt vanligare, samtidigt som i princip all kameraövervakning kan inverka på enskildas personliga integritet. Regelverket för kameraövervakning måste därför vara tydligt, förutsägbart och enkelt att tillämpa.

Utskottet välkomnar regeringens förslag att samla alla regler om kameraövervakning i en ny kameraövervakningslag. Förslaget framstår som väl genomarbetat, och den övergripande strukturen synes motsvara högt ställda krav på lättillgänglighet och tydlighet. Även regeringens förslag när det gäller terminologin är väl avvägda, och utskottet instämmer således i bedömningen att begreppet "allmän kameraövervakning" bör ändras till "kameraövervakning". I likhet med konstitutionsutskottet ställer sig utskottet vidare positivt till att lagens övergripande syfte anges uttryckligen i författningstexten.

Genom den nya lagen tillgodoses önskemålen om en ny övergripande övervakningslag i motionerna 2011/12:Ju376 (M) och 2012/13:Ju349 (M). Detsamma gäller förslagen i motion 2011/12:Ju405 (M). Motionerna bör därför avslås.

Utskottet återkommer nedan till enskildheter i regeringens lagförslag.

Kameraövervakningslagens tillämpningsområde

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om den nya kameraövervakningslagens materiella och territoriella tillämpningsområde. Riksdagen avslår en motion om att lagen borde vara tillämplig på all övervakning i Sverige, oavsett vilket land övervakaren är etablerad i.

Jämför reservation 1 (SD).

Propositionen

När det gäller den nya kameraövervakningslagens *materiella* tillämpningsområde föreslår regeringen (s. 38 f.) att lagen ska gälla både vid användningen av övervakningskameror och vid den efterföljande behandlingen av inspelat material. Lagen ska omfatta såväl icke-automatiserad som automatiserad behandling.

När det gäller den nya lagens *territoriella* tillämpningsområde anför regeringen (s. 40 f.) att det torde vara ovanligt med en situation där övervakning utförs med kameror som är uppsatta utomlands, samtidigt som

den som bedriver övervakningen är etablerad i Sverige. Enligt regeringen kan förekomsten av sådana undantagsfall dock inte uteslutas, framför allt vid kameraövervakning som sker med kameror i eller på fordon. I dessa undantagsfall skulle emellertid länsstyrelserna (som enligt förslaget även fortsättningsvis ska utöva tillsyn över kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde) ha svårt att kontrollera att kravet på tillstånd uppfylls, eftersom de i praktiken har små möjligheter att överblicka vilken övervakning som sker utomlands. Det framstår därför enligt regeringen som mer lämpligt att dessa fall omfattas av regleringen i personuppgiftslagen (1998:204). Enligt den lagen uppställs inte något krav på tillstånd.

I det motsatta fallet, dvs. då kameraövervakning bedrivs i Sverige av någon som är etablerad utomlands, föreslår regeringen att den nya lagen ska vara tillämplig utom när den som utför övervakningen är etablerad i ett annat EU-land. Det torde nämligen enligt regeringen inte vara förenligt med dataskyddsdirektivet att föreskriva att svensk lag ska tillämpas på kameraövervakning som utförs av den som är etablerad i ett annat EU-land men inte i Sverige. Enligt artikel 4 i dataskyddsdirektivet ska lagen i den medlemsstat där den personuppgiftsansvarige är etablerad tillämpas. Regeringen tillägger att det torde vara mycket ovanligt att den som bedriver kameraövervakning i Sverige inte är etablerad här.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att kameraövervakningslagen ska vara tillämplig vid användning av övervakningskameror som är uppsatta i Sverige och vid behandling av material som spelats in med sådana kameror. Lagen ska tillämpas vid övervakning som bedrivs av den som är etablerad här eller i ett tredjeland. Om den som bedriver övervakningen är etablerad i ett tredjeland ska han eller hon utse en företrädare som är etablerad i Sverige.

När det gäller den nya kameraövervakningslagens tillämpningsområde föreslår regeringen vidare (s. 43 f.) att lagen inte ska gälla vid övervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde, om övervakningen bedrivs av en fysisk person som ett led i en verksamhet av rent privat natur.

Motionen

I motion 2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 3 föreslår motionärerna att den nya kameraövervakningslagen ska vara tillämplig på övervakning i Sverige oavsett i vilket land övervakaren är etablerad. Motionärerna anför bl.a. att det är inkonsekvent att lagstiftningen inte ska gälla för dem som bedriver övervakning i Sverige men som är etablerade i ett annat EU-land.

Justitieutskottets ställningstagande

Regeringens förslag när det gäller den nya lagens materiella tillämpningsområde har inte mött några invändningar i motioner. Utskottet finner förslaget väl avvägt och tillstyrker detta.

När det gäller lagens territoriella tillämpningsområde torde det, som regeringen anför, inte vara förenligt med dataskyddsdirektivet att föreskriva att svensk lag ska tillämpas på kameraövervakning som utförs av den som är etablerad i ett annat EU-land men inte i Sverige. Med hänsyn till detta, och då det sannolikt är mycket ovanligt att den som bedriver kameraövervakning i Sverige inte är etablerad här, tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motion 2012/13:Ju23 (SD) yrkande 3.

Kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till reglering av kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Regleringen innebär att många av de nuvarande reglerna förs över oförändrade till den nya lagen, och det ska fortfarande som huvudregel krävas tillstånd för övervakning. I vissa fall utökas möjligheten till övervakning av allmänna platser, och bl.a. ska Försvarsmaktens övervakning undantas från tillståndskravet.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att avslå förslaget till undantag från tillståndskravet för Försvarsmaktens övervakning.

Riksdagen avslår vidare ett motionsyrkande om att i vissa fall förkorta den tid som polisen får bedriva kameraövervakning utan tillstånd (s.k. tillfälligt undantag från tillståndsplikten).

Riksdagen avslår också en motion med ett förslag som gäller polisens hantering av passagerarbilder från s.k. fartkameror.

Riksdagen avslår även motioner med olika förslag om en annorlunda reglering än vad regeringen föreslår när det gäller övervakning i butiker, tunnelbanan och parkeringshus.

Riksdagen avslår dessutom motioner med förslag som gäller kameraövervakning på vissa andra allmänna platser, t.ex. övervakning för jakt och viltvård, samt motioner med önskemål om en utökad eller minskad kameraövervakning i brottsförebyggande syfte.

Jämför reservationerna 2 (MP, V), 3 (SD), 4 (MP, V), 5 (MP, V), 6 (SD), 7 (MP, V), 8 (S), 9 (S, SD), 10 (S), 11 (SD), 12 (S) och 13 (SD).

Tillstånd till kameraövervakning

Propositionen

Som framgår ovan föreslår regeringen att det även i fortsättningen ska krävas tillstånd för att en kamera ska få vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Detta innebär att länsstyrelsen i varje enskilt fall gör en prövning om kameraövervakning ska tillåtas.

Tillstånd till kameraövervakning ska enligt förslaget meddelas om övervakningsintresset väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad, den s.k. överviktsprincipen. Den principen gäller även vid tillståndsprövningen i dag.

Vid tillståndsprövningen ska det enligt förslaget särskilt beaktas om övervakningen behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott eller förhindra olyckor eller för därmed jämförliga ändamål. Vidare ska det särskilt beaktas hur övervakningen ska utföras, om teknik som främjar skyddet av enskildas personliga integritet används och vilket område som ska övervakas. Förslaget att man särskilt ska beakta ändamålen att avslöja och utreda brott är en nyhet jämfört med den nuvarande regleringen. Regeringen konstaterar dock (s. 48) att dessa ändamål innefattas i de "jämförliga ändamål" som redan med den nu gällande lagstiftningen kan motivera ett tillstånd till kameraövervakning. Genom de nya rekvisiten tydliggörs den rådande ordningen.

Jämfört med de nuvarande reglerna är det också en nyhet att man vid tillståndsprövningen särskilt ska beakta användningen av integritetsvänlig teknik. Regeringen anför (s. 49) att detta ska säkerställa att de nya tekniska möjligheterna beaktas vid prövningen. Syftet är också att uppmuntra användandet av integritetsvänlig teknik i de situationer där det är möjligt. Regeringen konstaterar att förslaget i denna del innebär att möjligheterna att meddela tillstånd kan utökas i vissa situationer.

För att säkerställa att det alltid ska stå klart för länsstyrelsen vem som ansvarar för en viss övervakning föreslår regeringen vissa tillägg till de uppgifter som en tillståndsansökan ska innehålla (s. 49 f.).

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet framhåller att kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde utgör intrång i enskilda människors personliga integritet och att sådan övervakning förutsätter noggranna överväganden. En avvägning måste alltid göras mellan integritetsintrånget och de intressen som övervakningen ska värna. Enligt utskottets mening ska utgångspunkten alltså vara att det ska krävas tillstånd för övervakning av platser dit allmänheten har tillträde. När det gäller tillståndsprövningen ska bestämmelserna i den nya lagen ge uttryck för en lämplig balans mellan nyttan med kameraövervakningen och skyddet av den personliga integriteten. De övergripande aspekter som ska beaktas bör också framgå av själva lagen. Regeringens förslag och överväganden i denna del är enligt utskottet väl

avvägda. När det gäller regeringens förslag om att kameraövervakning i vissa fall ska undantas från kravet på tillstånd bör avvägningarna göras av justitieutskottet.

Justitieutskottets ställningstagande

Regeringens förslag till reglering för kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde innebär till stor del att de nuvarande reglerna förs över oförändrade till den nya lagen. Även enligt den nya lagen ska det som huvudregel krävas tillstånd för sådan kameraövervakning. Tillstånd ska, liksom i dag, meddelas om övervakningsintresset väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad. I likhet med konstitutionsutskottet finner utskottet regeringens förslag i dessa delar väl avvägda.

Utskottet välkomnar även förtydligandet om att man vid tillståndsprövningen särskilt ska beakta bl.a. om ändamålet med övervakningen är att avslöja eller utreda brott. Ytterligare en positiv nyhet i denna del är att användandet av integritetsvänlig teknik ska beaktas vid bedömningen av integritetsintresset. Detta kan uppmuntra användandet av integritetsvänlig teknik i de situationer där det är möjligt.

Undantag från tillståndsplikten

Propositionen

Enligt gällande reglering får viss övervakning bedrivas utan tillstånd. Som exempel på kameraövervakningar som har undantagits från tillståndsplikten kan nämnas polisens automatiska hastighetsövervakning (s.k. fartkameror), övervakning av betalstationer för trängselskatt, övervakning av vissa skyddsobjekt och övervakning i kasinon. Regeringen föreslår i propositionen att denna reglering, med vissa förtydliganden, förs över till den nya kameraövervakningslagen.

Dessutom föreslår regeringen ett nytt undantag från tillståndsplikten. Det föreslagna undantaget gäller sådan övervakning som Försvarsmakten bedriver från fordon, fartyg eller luftfartyg som ett led i en militär insats eller militär övning eller som behövs för att prova utrustning för sådan kameraövervakning. I den delen redogör regeringen (s. 54 f.) för riksdagens beslut om målet för det militära försvaret och för att regeringen måste ha riksdagens godkännande för att kunna besluta om anskaffning av materielsystem av särskild betydelse. Som ett exempel på ett materielsystem som riksdagen har godkänt nämner regeringen anskaffningen av taktiska obemannade flygfarkoster för att samla in information vid nationella och internationella insatser.

Regeringen anför att det förekommer att utrustning för bildupptagning används i samband med att Försvarsmakten utför sina uppgifter. Ofta är det fråga om bildupptagning med kameror som är monterade i och på Försvarsmaktens fordon, fartyg och luftfartyg, och som vanligtvis utgör en integrerad del av dessa. Vissa av kamerorna används för att underlätta vid

framförandet av fordonet eller för att säkerställa att skottfältet är fritt. Andra används vid fotospaning, bl.a. med obemannade flygfarkoster, för att skaffa information om omgivningen under Försvarsmaktens uppdrag. Syftet kan t.ex. vara att upptäcka fientliga stridskrafter. Fotospaning förekommer också vid fredsfrämjande insatser utomlands. Sådan spaning kan även i vissa fall behöva användas i samband med insatser i Sverige, t.ex. enligt förordningen (1982:756) om Försvarsmaktens ingripanden vid kränkningar av Sveriges territorium under fred och neutralitet m.m. eller då höjd beredskap råder. Vidare måste Försvarsmaktens utrustning provas ut och användas i övningar för att kunna användas på ett säkert och effektivt sätt.

Regeringen framhåller att den beskrivna utrustningen för bildupptagning är ett viktigt verktyg i Försvarsmaktens verksamhet, vilken har beslutats av riksdagen och regeringen. Ofta är även anskaffningen av själva materielsystemen en fråga som avgörs av riksdagen och regeringen. Eftersom utrustningen för bildupptagning normalt är en integrerad del av materielsystemen har man redan vid anskaffningen tagit ställning för att utrustningen också ska få användas.

Enligt regeringen står det klart att det finns ett starkt samhälleligt intresse av att Försvarsmakten kan använda övervakningsutrustning i sin verksamhet. Syftet med användningen av utrustningen är inte att bedriva personövervakning, men detta kan ibland bli en bieffekt. Intresset av att Försvarsmakten ska kunna använda utrustningen får enligt regeringen generellt sett anses väga tyngre än det begränsade ingrepp i den personliga integriteten som användningen kan medföra. Regeringen föreslår därför att användningen av övervakningsutrustningen undantas från tillståndsplikten. En förutsättning för undantagets tillämplighet bör vara att övervakningen sker som ett led i en militär insats eller en militär övning, eller att den behövs för att prova övervakningsutrustningen.

Regeringen understryker att även om övervakningen undantas från tillståndsplikten omfattas den av övriga bestämmelser i kameraövervakningslagen. Detta innebär bl.a. att övervakningen måste vara förenlig med den allmänna hänsynsregeln, som innebär att all övervakning ska ske med tillbörlig hänsyn till enskildas personliga integritet. Vid överträdelser av denna eller någon annan regel kan tillsynsmyndigheten ingripa genom förelägganden och förbud.

Regeringen konstaterar att uppgifter om aktuell övervakning ofta omfattas av försvarssekretess, vilket innebär att det sällan är praktiskt möjligt att upplysa om övervakningen. Regeringen föreslår därför att den militära övervakningen även undantas från upplysningsplikten (se nedan s. 39).

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:Ju21 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 1 föreslår motionärerna att riksdagen ska avslå regeringens förslag om undantag från tillståndsplikten för Försvarsmakten. Enligt motionärerna kan förslaget

få långtgående konsekvenser som är svåra att överblicka, och i yrkande 2 i samma motion begär motionärerna att regeringen ska återkomma till riksdagen med en konkret avgränsning av undantaget från tillståndsplikten i militärt syfte.

I motion 2012/13:K354 av Lars Isovaara och Kent Ekeröth (båda SD) begär motionärerna att reglerna för polisens hantering av bilder från s.k. fartkameror ska ändras så att polisen vid misstanke om grov brottslighet även kan använda sig av bilden från passagerarsidan i bilen.

Justitieutskottets ställningstagande

Målet för det militära försvaret har beslutats av riksdagen, och riksdagen har även godkänt anskaffningen av sådana materielsystem som är av särskild betydelse. Det står klart att olika typer av utrustningar för bildupptagning är viktiga verktyg i Försvarsmaktens verksamhet. Som regeringen framhåller måste riksdagen genom att godkänna anskaffningen av utrustningen för bildupptagning anses ha tagit ställning för att utrustningen också ska få användas.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det finns ett starkt samhällsligt intresse av att Försvarsmakten kan använda övervakningsutrustning i sin verksamhet. Utskottet instämmer vidare i bedömningen att detta intresse väger tyngre än det begränsade ingrepp i den personliga integriteten som användningen kan medföra. Försvarsmaktens kameraövervakning i militärt syfte bör alltså undantas från tillståndsplikten, och riksdagen bör anta regeringens förslag i denna del. Med detta avstyrker utskottet motförslaget i kommittémotion 2012/13:Ju21 (V) yrkande 1. Inte heller finner utskottet skäl att begära att regeringen återkommer till riksdagen med en konkret avgränsning av Försvarsmaktens undantag från tillståndsplikten, och riksdagen bör alltså avslå även yrkande 2 i motionen.

Polisens närmare hantering av bilder från polisens automatiska hastighetsövervakning (s.k. fartkameror) regleras inte i någon lag utan i tjänsteföreskrifter från Rikspolisstyrelsen (POA-331-2604/06). Av föreskrifterna framgår att passagerarutrymmet på varje fordon maskeras manuellt oavsett om det sitter någon person där eller inte. Även text på fordon och andra personuppgifter som kan förekomma maskeras, liksom eventuella personer som finns på bilden utanför fordonet. Utskottet ser inte anledning för riksdagen att ta initiativ till en förändring av polisens internt upprättade regler om den automatiska hastighetsövervakningen. Riksdagen bör alltså avslå motion 2012/13:K354 (SD).

Tillfälliga undantag från tillståndsplikten

Propositionen

Enligt den gällande regleringen är det möjligt att i vissa fall bedriva kameraövervakning i högst en månad utan att en ansökan om tillstånd har getts in till länsstyrelsen. Om man i dessa fall ansöker om tillstånd inom en månad får övervakningen bedrivas utan tillstånd till dess att länsstyrelsen har prövat ansökningen.

En möjlighet till ett sådant tillfälligt undantag från tillståndsplikten finns för övervakning som utförs av en polismyndighet eller räddningsledare, om övervakningen är av vikt för att avvärja en hotande olyckshändelse eller att begränsa verkningarna av en inträffad olyckshändelse. Denna bestämmelse är främst avsedd att komma till användning i anslutning till att en avspärming har gjorts på grund av en olycka, en katastrof eller en annan nödfallsliknande situation. Dessutom får en polismyndighet enligt gällande regler bedriva kameraövervakning utan tillstånd i högst en månad om det av någon särskild anledning finns en risk för att allvarlig brottslighet kommer att utövas på en viss plats. I propositionen föreslår regeringen att dessa regler ska föras in i den nya kameraövervakningslagen.

Därutöver föreslår regeringen (s. 56 f.) att undantaget för övervakning som utförs av en räddningsledare ska utvidgas till att även avse sådan övervakning som är av vikt för att efterforska en försvunnen person. För sådan övervakning föreslås det också ett undantag från upplysningsplikten. I denna del framhåller regeringen bl.a. vikten av att eftersökningar av försvunna personer kan sättas igång så snabbt som möjligt. Dessutom är integritetsriskerna vid denna typ av övervakning normalt sett begränsade, eftersom övervakningen ofta sker i områden där få människor vistas.

Motionen

I kommittémotion 2012/13:Ju21 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 4 föreslår motionärerna att den tidsperiod om en månad under vilken en polismyndighet kan bedriva kameraövervakning utan tillstånd ska förkortas till sju dagar för de fall då syftet med övervakningen är att förebygga eller förhindra brott.

Justitieutskottets ställningstagande

Regeringens förslag om ett s.k. tillfälligt undantag från tillståndsplikten för kameraövervakning som utförs av en räddningsledare för att efterforska en försvunnen person har inte mött några invändningar i motioner. Av de skäl som regeringen anför ställer sig utskottet bakom förslaget.

Vidare anser inte utskottet att tiden för polisens tillfälliga undantag från tillståndsplikten vid risk för allvarlig brottslighet bör förkortas från en månad till sju dagar, som föreslås i motion 2012/13:Ju21 (V) yrkande 4. Riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Kameraövervakning efter anmälan

Propositionen

Övervakning av uttagsautomater

Enligt den gällande regleringen är det tillåtet att på vissa platser och under vissa förutsättningar sätta upp en övervakningskamera efter endast en anmälan till länsstyrelsen. Länsstyrelsen gör i dessa fall inte någon prövning av övervaknings- och integritetsintresset i varje enskilt fall.

I dag är således bl.a. kameraövervakning av "betalningsautomater och liknande anordningar" tillåten efter anmälan, dock endast om anordningen ligger i anslutning till en banklokal, en lokal hos ett kreditmarknadsföretag eller ett postkontor. I propositionen (s. 57 f.) föreslår regeringen att detta begrepp ändras till "uttagsautomater och liknande anordningar", vilket inte innebär någon ändring i sak. Regeringen föreslår också att kameraövervakning efter anmälan ska tillåtas även vid automater som inte ligger i anslutning till en viss typ av lokal. Utagsautomater och liknande anordningar ska alltså få kameraövervakas efter anmälan till länsstyrelsen oavsett var de är belägna. I denna del anför regeringen bl.a. att det kan konstateras att övervakningsintresset generellt sett är lika starkt oavsett var en automat är placerad.

Övervakning i butiker

Som en konsekvens av det stora övervakningsbehovet i butiker är det enligt gällande ordning tillåtet att kameraövervaka i butiker efter anmälan till länsstyrelsen. Denna typ av tillståndsfri övervakning är dock begränsad på så sätt att den endast gäller övervakning i realtid. Inspelning av bilder får endast ske av kassaområdet samt av in- och utgångar. För inspelning av bilder från övriga delar av en butik krävs tillstånd. Även för övervakning av området omedelbart utanför in- och utgångarna krävs det tillstånd.

Regeringen föreslår (s. 60 f.) att det ska vara tillåtet att efter anmälan till länsstyrelsen kameraövervaka och spela in bilder i butikslokaler – dock inte i omklädningsrum, provhytter, toalettutrymmen eller liknande utrymmen. För kameraövervakning av området utanför en butiks in- och utgångar ska det enligt förslaget krävas tillstånd även i fortsättningen.

I denna del anför regeringen (s. 62) att det står klart att det allmänt sett finns ett starkt övervakningsintresse i butiker. Även om stölder och snatterier inte kan anses höra till de allra allvarligaste brotten innebär den stora mängden sådana brott allvarliga konsekvenser för många näringsidkare. I detaljhandeln förekommer en omfattande övervakning, och människor får alltså normalt räkna med att övervakas när de rör sig i en butik. Övervakning i butiker får anses vara allmänt accepterad.

Regeringen konstaterar att om kameraövervakning i butiker ska ha en effektiv brottsförebyggande verkan måste materialet från övervakningen verkligen kunna användas för att avslöja och utreda brott. Gärningsmän rör sig ofta över stora ytor i butikerna, och tillgrepp sker inte enbart i områ-

det vid kassorna. Vidare kan bilder från andra delar av butiken också visa personer som rekognoserar inför ett brott. För att kunna bekämpa den brottslighet som riktas mot butiker finns det enligt regeringen ett behov av att spela in övervakningsbilder från andra delar av en butik än kassan och in- och utgångarna. Övervakning i realtid är enligt regeringen inte tillräckligt. Regeringen anser att det finns tillräckligt starka skäl för att anmälningspliktig övervakning ska få omfatta inspelning av bilder i hela butiken.

Den integritetsförlust det innebär att spela in material i butiker jämfört med att endast övervaka i realtid kan enligt regeringen normalt betraktas som förhållandevis liten. Den aktuella integritetsförlusten får anses bli kompenserad av den skärpning av kraven på säkerhet för inspelat material som föreslås. Regeringen konstaterar att det även i fortsättningen kommer att krävas en skriftlig överenskommelse om övervakningen med ett skyddsombud, en skyddskommitté eller en organisation som företräder de anställda på arbetsplatsen.

När det gäller övervakning av områdena utanför in- och utgångarna till butiker anför regeringen (s. 64) att denna övervakning i stor utsträckning syftar till att förebygga rånbrottslighet, som är en allvarlig typ av brottslighet. Rånarens eventuella maskering och demaskering sker ofta i nära anslutning till butikens in- och utgångar. Anställda som arbetar ensamma i butiker under kvällar och nätter befinner sig ofta i en särskilt utsatt position. Enligt regeringen finns det fall där intresset av övervakning av området utanför butikens in- och utgångar är mycket starkt och därför kan väga tyngre än integritetsintresset.

Samtidigt konstaterar regeringen att alla butiker som omfattas av lagens butiksbegrepp inte torde ligga i riskzonen för allvarlig brottslighet. I detta avseende skiljer sig butiker från banklokaler, där det får anses finnas en generell risk för rån. När det gäller övervakning av området kring in- och utgångarna till butiker gör sig vidare integritetsintresset starkare gällande än inne i butikslokalerna. Även personer som inte besöker butikslokalen, och som därmed inte är beredda på att övervakas, kan omfattas av övervakningen. En omfattande övervakning utanför butiker skulle kunna medföra att stora delar av centrala stadsmiljöer blir föremål för övervakning och att det blir svårt att röra sig i sådana områden utan att bli övervakad. Enligt regeringen bör det därför inte införas ett generellt undantag från tillståndsplikten för övervakning utanför in- och utgångarna till butiker. Att i lagen peka ut en viss typ av butiker där övervakningsintresset är särskilt starkt låter sig enligt regeringen inte heller göras. Det bör alltså även i fortsättningen göras en prövning i varje enskilt fall av om övervakningsintresset väger tyngre än integritetsintresset vid övervakning utanför butiker. Genom att det sker en prövning i det enskilda fallet kan länsstyrelsen bestämma villkor som är anpassade efter förhållandena i det enskilda fallet. Ett starkt behov av kameraövervakning kan finnas i butiker som har varit utsatta för allvarlig brottslighet, liksom i butiker med omfattande konthantering och där en eller få personer arbetar under kvälls- och natte-

tid. Risken för integritetskränkningar kan minskas, t.ex. genom att det övervakade området begränsas och att övervakning endast tillåts under och i anslutning till butikernas öppettider. Vidare kan integritetsintrånget begränsas genom användningen av övervakningstekniker som främjar skyddet av den personliga integriteten.

Övervakning av allmänna transportmedel

Regeringen föreslår i propositionen (s. 65 f.) att det ska vara tillräckligt med en anmälan till länsstyrelsen för att få bedriva övervakning av tunnelbanestationer och tunnelbanevagnar.

För att undantaget för tunnelbanan ska gälla måste övervakningen ha till enda syfte att förebygga, avslöja eller utreda brott, eller att förhindra eller begränsa verkningar av olyckor. Övervakningskamerorna ska vidare vara fast monterade och försedda med fast optik. Kameraövervakningen i tunnelbanan ska enligt förslaget få förenas med inspelning, i likhet med övervakning efter anmälan i banker och butiker. För avlyssning eller upptagning av ljud ska det däremot krävas tillstånd. När det gäller tunnelbanestationer ska endast själva stationen få övervakas efter anmälan. Området utanför stationen ska alltså inte få övervakas utan tillstånd.

Regeringen konstaterar i denna del (s. 66) att övervakningsintresset i tunnelbanan är mycket starkt. Dels är tunnelbanevagnar och tunnelbanestationer platser som ofta är brottsutsatta, dels behöver dessa platser övervakas för att förhindra och begränsa verkningarna av olyckor. Människor känner sig ofta mer utsatta i tunnelbanan än på andra allmänna platser. Normalt är det samma personer som övervakas och skyddas av övervakningen.

Enligt regeringen finns det inte skäl att göra undantag från tillståndsplikten vid övervakning av andra allmänna transportmedel eller hållplatser än tunnelbanan och dess stationer.

Övervakning i parkeringshus

Ytterligare en nyhet i regeringens förslag (s. 68 f.) är att det ska vara tillräckligt med en anmälan till länsstyrelsen för att få bedriva övervakning i parkeringshus. Övervakning efter anmälan ska endast vara tillåten inne i ett parkeringshus och inte utanför dess in- och utfarter eller in- och utgångar. Detta innebär att kameror endast får riktas mot inomhusmiljön i parkeringshusen. Om det i anslutning till ett parkeringshus finns parkeringsplatser utomhus, får inte dessa omfattas av den tillståndsfria övervakningen. Övervakning i parkeringshus efter anmälan ska, liksom vid övervakning efter anmälan i banker och butiker, få förenas med inspelning. Avlyssning och upptagning av ljud ska dock inte få ske utan tillstånd.

Regeringen anför i denna del bl.a. att det har framkommit att övervakning i parkeringshus har en brottsförebyggande effekt. Det kan vidare konstateras att det generellt finns ett starkt intresse av att kunna använda övervakningsutrustning på sådana platser, framför allt för att förebygga till-

greppsbrott. De som rör sig i sådana byggnader vistas normalt där under korta tidsperioder. Regeringen konstaterar att en övervakningskamera i ett parkeringshus fångar bilars registreringsnummer, vilket kan innebära att integritetsintrånget blir större än när det är fråga om enbart personövervakning. Samtidigt understryker regeringen att de som övervakas är samma personer som kan komma att bli offer för den brottslighet som övervakningen ska förebygga.

Övervakning av vilt

Enligt regeringen (s. 72) finns det ett samhälleligt intresse av att kunna använda kameraövervakning för att bedriva en effektiv jakt. Behovet av kameraövervakning vid jakt finns i första hand för arter som t.ex. vildsvin och mårddhund, vilka kan orsaka skador för jordbruket och den biologiska mångfalden.

Regeringen redogör i propositionen för en dom från Kammarrätten i Jönköping, där tillstånd meddelades för övervakning av en åtelplats (kammarrättens dom den 10 februari 2011 i mål nr 2585-10). Såväl länsstyrelsen som förvaltningsrätten hade avslagit tillståndsansökan med motiveringen att övervakningsintresset inte vägde tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad. Kammarrätten konstaterade att övervakningen hade ett samhälleligt intresse och ett legitimt syfte, nämligen att kartlägga vildsvinens rörelsemönster för att kunna bedriva en mer effektiv jakt. Enligt kammarrättens uppfattning var integritetsriskerna i det aktuella fallet försumbara, och sökanden fick därför tillstånd till kameraövervakning.

För att övervakning av det aktuella slaget ska kunna godtas är det enligt regeringen avgörande att kamerorna fångar ett begränsat område. Om övervakningen inte uppfyller detta krav riskerar t.ex. motionärer och andra som vistas i skog och mark i rekreationssyfte att bli föremål för övervakning i en utsträckning som inte kan anses vara acceptabel. Regeringen framhåller att människor normalt inte förväntar sig att bli övervakade på sådana platser.

Regeringen anför (s. 73) att det finns skäl att utreda om det är möjligt att göra undantag från tillståndsplikten för övervakning av vilt. Det finns dock inte förutsättningar att behandla denna fråga närmare i detta lagstiftningsärende. Regeringen avser därför att återkomma till frågan i ett annat sammanhang.

Övervakning av andra platser

Regeringen gör i propositionen (s. 71 f.) bedömningen att det inte finns skäl att göra undantag från tillståndsplikten för kameraövervakning av andra platser, t.ex. skolgårdar, sport- och fritidsarenor, entréer till bostadsfastigheter, restauranger och hotell. Enligt regeringen bör det i dessa miljöer göras en avvägning mellan övervaknings- och integritetsintresset och meddelas lämpliga villkor för övervakningen i varje enskilt fall. Även

i de fall övervakningsintresset väger tyngre än integritetsintresset är det av stor betydelse hur övervakningen utförs, t.ex. vilket område som fångas av övervakningen.

Motionerna

Övervakning i butiker, allmänna transportmedel och parkeringshus

I kommittémotion 2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 1 begär motionärerna att det ska införas ett tillståndskrav när det gäller övervakning i butiker, alla allmänna transportmedel och hållplatser samt parkeringshus. Motionärerna framhåller bl.a. att övervakningen innebär ett intrång i enskildas integritet, och de anser inte att regeringens förslag innehåller tillräckliga kompensatoriska åtgärder för det försämrade integritetsskyddet.

I motion 2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 2 anför att det för butiker och företag borde vara tillräckligt med en anmälan till länsstyrelsen för att få bedriva kameraövervakning strax utanför sina entréer.

I kommittémotion 2012/13:Ju21 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 3 begär motionärerna att regeringen ska återkomma med ett förslag som återställer det nuvarande kravet på tillstånd för att spela in bilder vid kameraövervakning i butiker.

Övervakning vid jakt och viltvård m.m.

I kommittémotion 2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 3 begär motionärerna att kameraövervakning vid jakt och viltvård ska underlättas. Motionärerna pekar särskilt på behovet av övervakning av vildsvin och mårddhund. I yrkande 4 i samma motion föreslår motionärerna att regeringen ska återkomma med förslag som gör det lättare att få tillstånd till kameraövervakning för att förebygga, utreda och bekämpa brott vid skogs- och lantbruk.

I motion 2011/12:Ju280 av Anders Åkesson (C) föreslås det ett undantag från tillståndskravet för sådan kameraövervakning som bedrivs av en jakträttsinnehavare med markägarens tillstånd för att övervaka vilt. Motionären framhåller att risken för intrång i den personliga integriteten vid övervakning med s.k. åtelkamera är försumbar. Det gällande tillståndskravet försvårar i onödan den effektiva vildsvinsförvaltning som samhället efterfrågar. Ett liknande yrkande finns i motion 2012/13:Ju304 av Anders Åkesson och Roger Tiefensee (båda C).

Övervakning av andra platser

I kommittémotion 2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 70 efterfrågas en effektiv kameraövervakning på idrottsarenor för att man ska kunna identifiera huliganer.

I motion 2011/12:Ju211 av Kent Ekeröth och Richard Jomshof (båda SD) föreslår motionärerna att kommunala och statliga skolor alltid ska få tillstånd till kameraövervakning om det inte finns synnerliga skäl mot en sådan övervakning. Motionärerna anför att samhället måste reagera med kraft mot den stora och onödiga kapitalförstöring som orsakas av skolbränder. För att det ska vara möjligt att göra en sådan markering måste gärningsmännen kunna identifieras. Yrkandet återkommer i motion 2012/13: Ju309 av samma motionärer.

Justitieutskottets ställningstagande

Regeringens förslag att *uttagsautomater* och liknande anordningar ska få kameraövervakas efter anmälan till länsstyrelsen oavsett var automaterna är belägna har inte mött några invändningar i motioner. Som regeringen anför är övervakningsintresset generellt sett lika starkt oavsett var automaten är placerad. Utskottet tillstyrker därför förslaget.

Även förslaget om hur övervakningen i *butiker* ska regleras är enligt utskottet väl avvägt. Av de skäl som regeringen anför ställer sig utskottet alltså bakom förslaget att införa en möjlighet att förena kameraövervakning efter anmälan med inspelning i hela butiken (med undantag för provhytter osv.). Utskottet vill i den delen understryka att inspelningsmöjligheten är ett väsentligt inslag i kameraövervakningens brottsförebyggande verkan. Som regeringen framhåller måste övervakningsmaterialet verkligen kunna användas för att avslöja och utreda brott för att övervakningen ska ha en brottsförebyggande verkan. Utskottet instämmer vidare i regeringens bedömning att den integritetsförlust som det innebär att material spelas in i butiker jämfört med att övervakningen endast sker i realtid normalt får betraktas som förhållandevis liten. Utskottet tillstyrker alltså regeringens förslag även i denna del och avstyrker kommittémotionerna 2012/13:Ju21 (V) yrkande 3 och 2012/13:Ju24 (MP) yrkande 1 i den delen.

När det gäller kameraövervakning *utanför in- och utgångarna till butiker* anser utskottet i likhet med regeringen att det även i fortsättningen bör göras en prövning i varje enskilt fall av om övervakningsintresset väger tyngre än integritetsintresset. Som regeringen framhåller gör sig integritetsintresset starkare gällande vid sådan övervakning än vid övervakning inne i butikslokalerna. En generell rätt till kameraövervakning utanför entréerna till butiker och andra företag skulle innebära att stora delar av centrala stadsmiljöer blir föremål för övervakning. Övervakningen skulle även omfatta personer som inte besöker de aktuella butikslokalerna eller företagen, och som därmed inte är beredda på att övervakas. Ett generellt undantag från tillståndsplikten för sådan övervakning skulle därför enligt utskottet vara för långtgående. Riksdagen bör därför avslå motion 2012/13: Ju23 (SD) yrkande 2.

Utskottet ställer sig vidare bakom regeringens förslag att undanta övervakning av *tunnelbanestationer och tunnelbanevagnar* från tillståndskravet. Som regeringen konstaterar är övervakningsintresset i tunnelbanan mycket

starkt. Det är en plats som ofta är brottsutsatt, och dessutom behövs övervakningen för att förhindra och begränsa verkningarna av olyckor. Utskottet tillstyrker alltså propositionen i denna del och avstyrker kommittémotion 2012/13:Ju24 (MP) yrkande 1 i den delen. Även förslaget att undanta övervakning i *parkeringshus* från tillståndskravet är enligt utskottet väl avvägt. Av de skäl som regeringen anför tillstyrker utskottet även detta förslag och avstyrker kommittémotion 2012/13:Ju24 (MP) yrkande 1 i den delen.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det finns ett samhälleligt intresse av att kunna använda kameraövervakning för att bedriva en effektiv jakt, i första hand när det gäller arter som kan orsaka skador för jordbruket och den biologiska mångfalden, t.ex. vildsvin och mårddhund. I likhet med regeringen anser utskottet att det bör utredas om det är möjligt att göra undantag från tillståndsplikten för *övervakning av vilt*. I den delen skriver regeringen i propositionen att man avser att återkomma till frågan i ett annat sammanhang. Utskottet har från Landsbygdsdepartementet fått information om att man för närvarande bereder tilläggsdirektiv till Jaktlagsutredningen (L 2012:01, dir. 2012:77) om den aktuella typen av övervakning. Med hänsyn till det pågående arbetet inom Regeringskansliet finns det inte skäl för riksdagen att ta något initiativ i saken. Utskottet avstyrker därför kommittémotion 2012/13:Ju22 (S) yrkande 3 samt motionerna 2011/12:Ju280 (C) och 2012/13:Ju304 (C).

Som framgår ovan har det i flera motioner framförts förslag om utökade möjligheter till övervakning av *andra platser* än de som behandlas ovan. I den delen instämmer utskottet i regeringens bedömning att det inte finns skäl att göra undantag från tillståndsplikten för kameraövervakning vid ytterligare platser än de som föreslås i propositionen. För övervakning på t.ex. idrottsarenor, i skolor och inom skogs- och lantbruket bör det alltså även i fortsättningen göras en avvägning mellan övervaknings- och integritetsintresset i varje enskilt fall. Med detta avstyrker utskottet kommittémotionerna 2011/12:Ju359 (S) yrkande 70 och 2012/13:Ju22 (S) yrkande 4 samt motionerna 2011/12:Ju211 (SD) och 2012/13:Ju309 (SD).

Övervakning i brottsförebyggande syfte

Propositionen

Regeringen framhåller (s. 47 f.) att utgångspunkten även enligt den nya lagen bör vara att kameraövervakning endast ska utgöra ett komplement till andra åtgärder, särskilt brottsförebyggande åtgärder. Kameraövervakning bör således inte ses som ett hjälpmedel som ska användas i stället för andra säkerhetsåtgärder eller förebyggande insatser. Det bör inte vara förenligt med lagens syfte att godta en övervakning vars ändamål lämpligen kan tillgodoses på något annat mindre integritetskränkande sätt, t.ex. genom bättre belysning och anpassning av vegetation för att försvåra brottslighet.

Motionerna

I flera motioner begärs det utökade möjligheter till kameraövervakning i brottsförebyggande syfte.

I kommittémotion 2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 1 anför motionärerna bl.a. att kameraövervakning borde kunna användas på brottsutsatta platser i en högre utsträckning än i dag. Enligt motionärerna är det osäkert om regeringens förslag i praktiken kommer att innebära ökade möjligheter att använda kameraövervakning på allmänna platser.

I kommittémotion 2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 8 påpekar motionärerna att många medborgare tycker att kameraövervakning är bra och skapar trygghet. Motionärerna menar att kameraövervakning kan användas på brottsutsatta platser i högre utsträckning.

Även i motion 2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 1 framhåller motionärerna att de flesta svenskar är positivt inställda till kameraövervakning på olika ställen. Många skulle känna sig tryggare i kameraövervakade stadskärnor, särskilt nattetid. Motionärerna vill att regeringen återkommer med ett förslag som gör det betydligt lättare att få tillstånd till kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Ett liknande förslag finns i motion 2012/13:Ju217 av Kent Ekeröth (SD).

Även i motion 2011/12:Ju209 av Roger Haddad (FP) anför det att det måste bli lättare att få tillstånd till kameraövervakning i brottsförebyggande syfte. Ett liknande yrkande finns i motion 2011/12:Ju264 av Jonas Jacobsson Gjörtlér (M) yrkande 1.

I motion 2012/13:K299 av Rune Wikström (M) anför det att myndigheter, bl.a. med hänsyn till oskuldspresumtionen, inte regelmässigt bör använda kameraövervakning för att i brottsförebyggande syfte övervaka företag och enskilda yrkesverksamma. Motionären framhåller att all övervakning innebär ett intrång i den personliga integriteten.

Justitieutskottets ställningstagande

Som regeringen framhåller är utgångspunkten att kameraövervakning endast utgör ett komplement till andra åtgärder, särskilt brottsförebyggande åtgärder. Kameraövervakning bör således inte ses som ett hjälpmedel som ska användas i stället för andra säkerhetsåtgärder eller förebyggande insatser. Om det är möjligt ska man alltså välja en mindre integritetskränkande åtgärd än kameraövervakning.

Enligt utskottet ger regeringens lagförslag uttryck för en lämplig balans mellan nyttan med kameraövervakning och skyddet av den personliga integriteten. Som redan framgått innebär dessutom regeringens förslag att det på flera särskilt brottsutsatta platser blir lättare att bedriva kameraövervakning i brottsförebyggande syfte. Detta tillgodoser i någon mån önskemålen i de motioner som förespråkar en utökad brottsförebyggande kameraövervakning.

Utskottet är sammanfattningsvis inte berett att ställa sig bakom vare sig de motioner som föreslår utökade möjligheter till övervakning i brottsförebyggande syfte eller den motion som anför att övervakningen bör minska. Riksdagen bör alltså avslå kommittémotionerna 2012/13:Ju22 (S) yrkande 1 och 2012/13:Ju373 (S) yrkande 8 samt motionerna 2012/13:Ju23 (SD) yrkande 1, 2012/13:Ju217 (SD), 2011/12:Ju209 (FP), 2011/12:Ju264 (M) yrkande 1 och 2012/13:K299 (M).

Kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till reglering av kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde och avslår ett motionsyrkande om att det borde införas en anmälningsskyldighet för sådan övervakning.

Riksdagen avslår också ett motionsyrkande med förslag till reglering för övervakning av arbetsplatser dit allmänheten inte har tillträde.

Jämför reservation 14 (S, MP, V).

Propositionen

Föreslagen reglering

I dag är ett fåtal regler i lagen om allmän kameraövervakning tillämpliga vid övervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde, bl.a. den allmänna hänsynsregeln och reglerna om upplysningsplikt. Enligt gällande ordning kan emellertid även reglerna i personuppgiftslagen (1998:204) bli tillämpliga vid sådan övervakning. Normalt är således den s.k. missbruksregeln i 5 a § personuppgiftslagen tillämplig vid kameraövervakning. Detta innebär att övervakning är tillåten så länge den övervakades personliga integritet inte kränks. Den som bedriver övervakning i strid mot missbruksregeln kan bli skadeståndsskyldig och i vissa fall dömas till straff.

Enligt regeringen (s. 77) bör förutsättningarna för kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde komma till uttryck på ett tydligare sätt än enligt missbruksregeln. Regeringen föreslår därför att kameraövervakning av en sådan plats ska vara tillåten om den övervakade samtycker till det. Den övervakade ska ha rätt att när som helst återkalla samtycket. Om ett samtycke återkallas ska ytterligare övervakning inte få ske.

Kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde ska enligt förslaget dessutom få ske utan samtycke, om övervakningen behövs för vissa särskilda och berättigade ändamål och intresset av övervakningen väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad.

Den som bedriver kameraövervakning ska dokumentera ändamålet med övervakningen och se till att övervakningen inte sker i större omfattning än vad som behövs för att tillgodose ändamålen.

Samtycke

Definitionen av samtycke i den föreslagna lagen är densamma som enligt personuppgiftslagen. För att ett samtycke ska kunna läggas till grund för kameraövervakning ska det således vara fråga om en frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring från den övervakade. Ett samtycke ska vara individuellt och endast berättiga till övervakning av den person som har samtyckt. Ett samtycke behöver inte vara skriftligt men förutsätter att den som ska övervakas fått information och fullt ut förstår innebörden av samtycket. Att ett samtycke ska vara frivilligt innebär att den som ska samtycka upplever att han eller hon har ett fritt val. Om ett samtycke återkallas bör inga ytterligare personuppgifter om den övervakade därefter få behandlas.

Regeringen konstaterar (s. 80) att de krav som ställs på ett samtycke i praktiken begränsar utrymmet för att använda samtycke som grund för kameraövervakning. Om den övervakade står i ett beroendeförhållande till den som övervakar är det ofta inte möjligt att uppfylla kravet på frivillighet. Denna fråga aktualiseras t.ex. vid övervakning på arbetsplatser samt i fråga om elever i undervisning och brukare inom den sociala sektorn. Vidare vet den som kameraövervakar sällan i förväg vilka som kommer att övervakas, och det är därför svårt att begära och få ett samtycke innan övervakningen inleds. Även om de som kan komma att övervakas godkänner detta (t.ex. i samband med ett medlemskap i en förening eller liknande) kan ett samtycke när som helst återkallas, och då måste den ansvarige vara beredd att omgående upphöra med övervakningen.

Övervakning utan samtycke

Kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde ska enligt förslaget få ske utan samtycke, om övervakningen behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott eller förhindra olyckor eller för andra berättigade ändamål och om intresset av övervakningen väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad, med särskilt beaktande av hur övervakningen ska utföras, om teknik som främjar skyddet av den enskildes personliga integritet används och vilket område som ska övervakas.

Enligt regeringen bör det även när det gäller övervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde göras en avvägning mellan övervakningsintresset och den enskildes intresse av att inte övervakas. En reglering

liknande den överviktsprincip som gäller vid tillståndsprövningen bör därför gälla även i fråga om kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde.

När det gäller den närmare utformningen av regleringen anser inte regeringen (s. 80 f.) att de tillåtna ändamålen ska begränsas till sådana ändamål som är "jämförliga" med förebyggande av brott och förhindrande av olyckor eftersom det inte kan uteslutas att det finns andra berättigade ändamål för vilka övervakning bör vara tillåten.

Enligt regeringens uppfattning bör det vara möjligt att övervaka platser dit allmänheten inte har tillträde för andra berättigade ändamål än de som särskilt anges i lagen, även om integritetsriskerna inte är helt försumbara. Regeringen föreslår därför att kameraövervakning ska få användas även för "andra berättigade ändamål" än de som särskilt räknas upp i lagen. Det kan t.ex. vara fråga om övervakning som behövs för att kontrollera en produktionsprocess och där enskilda kan komma att omfattas av övervakningen mer än tillfälligtvis. En förutsättning för att sådan övervakning ska få ske bör emellertid vara att övervakningsintresset väger tyngre än integritetsintresset. Dessutom ska övervakningen ske i enlighet med kraven i 24 § i förslaget till ny kameraövervakningslag, vilket t.ex. innebär att övervakningen inte får vara mer omfattande än vad som krävs med hänsyn till ändamålen.

Regeringen framhåller att förslaget i denna del ansluter väl till regleringen i dataskyddsdirektivet och personuppgiftslagen som säger att personuppgifter får behandlas för ett ändamål som rör ett berättigat intresse hos den personuppgiftsansvarige, om detta intresse väger tyngre än den enskildes intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten.

Krav vid övervakning

Det bör enligt regeringen (s. 81 f.) framgå av lagen att kameraövervakning endast får ske för särskilda och berättigade ändamål. Motsvarande reglering finns i dataskyddsdirektivet och personuppgiftslagen, där det dessutom anges att personuppgifter endast får behandlas för uttryckligt angivna ändamål.

För att säkerställa att ändamålet med övervakningen anges uttryckligen föreslår regeringen en bestämmelse om skyldighet att dokumentera ändamålet med övervakningen.

Från integritetssynpunkt är det väsentligt att kameraövervakningen begränsas i möjligaste mån. Regeringen föreslår därför en bestämmelse som innebär att kameraövervakning inte får ske i större omfattning än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med övervakningen. Det innebär att en övervakningskamera ska riktas på ett sådant sätt att det område som övervakas inte är större än vad som behövs för att tillgodose ändamålet med övervakningen. Vidare innebär det att kameraövervakning ska begränsas i tiden på så sätt att övervakningen endast pågår så länge det är motiverat med hänsyn till ändamålen.

I första hand ska den som bedriver övervakningen se till att uppfylla de krav som anges i lagen.

Ingen anmälningsskyldighet föreslås

När det gäller frågan om det borde finnas en skyldighet att anmäla kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde, konstaterar regeringen (s. 82) att det enligt gällande regler inte finns någon anmälningsplikt för sådan övervakning. Införandet av en anmälningsplikt skulle innebära en ny administrativ påлага för företag och myndigheter. Enligt regeringens uppfattning har det inte framkommit tillräckligt starka skäl att införa en anmälningsskyldighet vid övervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde.

Regeringen konstaterar vidare att med anledning av reformen av EU:s dataskyddsreglering förväntas en översyn av kameraövervakningslagstiftningen bli nödvändig. Regeringen ser anledning att i ett sådant sammanhang överväga om en anmälningsplikt bör införas för vissa platser dit allmänheten inte har tillträde, t.ex. skolors inomhusmiljöer.

Övervakning av arbetsplatser

När det gäller övervakning av arbetsplatser anför regeringen (s. 83 f.) att mycket talar för att det i många situationer är tveksamt om ett samtycke som lämnas i ett anställningsförhållande kan anses vara frivilligt i den mening som avses i personuppgiftslagen. Denna uppfattning delades också av Utredningen om integritetsskydd i arbetslivet som föreslog en uttrycklig bestämmelse om att arbetsgivare inte får behandla en arbetstagares personuppgifter enbart med stöd av samtycke om ändamålet är att övervaka eller kontrollera (SOU 2009:44 s. 237 f.). Enligt förslaget ska sådan behandling bara vara tillåten om behandlingen vilar på någon annan rättslig grund enligt personuppgiftslagen. Enligt regeringen är det dock inte lämpligt att i detta lagstiftningsärende föregripa beredningen av den övergripande frågan om integritetsskydd i arbetslivet. Regeringen behandlar därför inte förslaget till särreglering av övervakning av arbetsplatser i propositionen.

Med anledning av ett förslag från LO om att det bl.a. borde införas en bestämmelse om förhandlingsskyldighet när det gäller övervakning av arbetsplatser, erinrar regeringen om den förhandlingsrätt och förhandlingsskyldighet som följer av lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Av arbetsmiljölagen (1977:1160) följer vidare att skyddsombud och skyddskommittéer ska informeras om viktiga förändringar av arbetsmiljön.

Regeringen konstaterar i detta sammanhang också att det inte är möjligt att ersätta individens samtycke med ett godkännande från en arbetstagarorganisation. Detta beror på att enligt personuppgiftslagen och dataskyddsdirektivet ska ett samtycke ges av den registrerade själv.

Motionen

I kommittémotion 2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 2 anför motionärerna att det borde finnas en anmälningsskyldighet även för kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde. Som skäl anges bl.a. att det nu är svårt att överblicka den totala användningen av övervakning i samhället och även att kontrollera att övervakningarna sker på rätt sätt.

I yrkande 5 i samma motion anför motionärerna att skyddsnivån för arbetstagare borde höjas. Motionärerna föreslår en modell för övervakning av arbetsplatser (dit allmänheten inte har tillträde) som går ut på att den som avser att bedriva denna har ingått en skriftlig överenskommelse om övervakningen med skyddsombudet, skyddskommittén eller en organisation som företräder de anställda på arbetsplatsen.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet delar bedömningen att det är angeläget att det i den nya lagen tydliggörs när kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde får ske. Regeringens förslag och överväganden är enligt utskottet väl avvägda. Utskottet vill i denna del särskilt anknyta till bestämmelsen i den nya lagen om syftet med lagen och de allmänna krav som ska ställas på all kameraövervakning. Därtill kommer bestämmelserna om upplysning om kameraövervakning.

När det gäller frågan om det bör införas en skyldighet att anmäla kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde till tillsynsmyndigheten anför utskottet följande. En anmälningsplikt skulle enligt utskottets mening kunna underlätta Datainspektionens tillsynsarbete. Ett införande av en anmälningsplikt skulle emellertid innebära en ny administrativ påлага för företag och myndigheter. Utskottet noterar vidare att regeringen i propositionen hänvisar till den pågående översynen av EU:s dataskyddsreglering, att det efter denna översyn sannolikt kommer att finnas behov av att på nytt se över kameraövervakningslagstiftningen och att det då kan finnas anledning att återkomma till frågan om en anmälningsplikt bör införas. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att det i dagsläget inte har framkommit tillräckligt starka skäl för att införa en anmälningsskyldighet vid övervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde.

En annan fråga är om en skriftlig överenskommelse med företrädare för arbetstagarna motsvarande den som i dag gäller för kameraövervakning av butiker bör införas vid övervakning av t.ex. arbetsplatser. Utskottet konstaterar att Utredningen om integritetsskydd i arbetslivet har lämnat förslag till en särskild lag om skyddet för den personliga integriteten i arbetslivet (SOU 2009:44). Detta arbete bör enligt utskottet inte föregripas.

Justitieutskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag till ny reglering av kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde. Den föreslagna regleringen är tydlig och förefaller vara enkel att tillämpa. Ur ett rättssäkerhets- och integritetsperspektiv är det särskilt positivt att de krav som ställs på den som bedriver kameraövervakning uttryckligen anges i lagen.

Den föreslagna regleringen anger till att börja med att kameraövervakning är tillåten om den som ska övervakas har samtyckt till övervakningen. Av de skäl som regeringen pekar på är dock utrymmet för att använda samtycke som grund för övervakning i praktiken inte särskilt stort. Det behövs därför en uttrycklig reglering av sådan kameraövervakning som bedrivs på någon annan grund än samtycke. Utskottet anser att regeringens förslag i denna del är väl avvägt. Även när det gäller övervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde bör man alltså göra en avvägning mellan övervakningsintresset och den enskildes intresse av att inte övervakas. Utskottet tillstyrker utformningen av den föreslagna bestämmelsen, och det bör alltså vara möjligt att övervaka platser dit allmänheten inte har tillträde även för ”andra berättigade ändamål” än de särskilt uppräknade ändamålen att förebygga, avslöja eller utreda brott eller förhindra olyckor.

I likhet med regeringen och konstitutionsutskottet anser inte utskottet att det nu bör införas en anmälningsplikt för den aktuella typen av kameraövervakning. En sådan anmälningsplikt skulle visserligen, som konstitutionsutskottet påpekar, kunna underlätta Datainspektionens tillsynsarbete. Det skulle emellertid samtidigt innebära en ny administrativ påлага för företag och myndigheter. Dessutom kan det, som regeringen anför, finnas anledning att överväga frågor om anmälningsplikt i en kommande översyn av kameraövervakningslagstiftningen.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen avslår kommittémotion 2012/13:Ju22 (S) yrkande 2. Utskottet avstyrker även förslaget i yrkande 5 i samma motion om att införa ett krav på en skriftlig överenskommelse för övervakning av arbetsplatser, i likhet med en sådan överenskommelse som krävs för kameraövervakning i butiker. Som regeringen anför bör man inte föregripa beredningen av förslagen i utredningen om integritetsskydd i arbetslivet.

Behandling av material från kameraövervakning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om behandling av material från kameraövervakning. Det införs bl.a. ett förstärkt sekretessskydd för vissa kameraövervakningsuppgifter och en sekretessbrytande bestämmelse för utlämnande av uppgifter till bl.a. de brottsbekämpande myndigheterna för att förebygga brott.

Riksdagen antar även regeringens förslag om att material från kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde ska få bevaras under högst två månader, och avslår en motion om att tiden borde förlängas till tre månader.

Jämför reservation 15 (SD).

Propositionen

Offentlighet och sekretess m.m.

Lagen om allmän kameraövervakning omfattar både kameraövervakning som utförs av det allmänna och övervakning som bedrivs av enskilda. Regeringens förslag innebär inte någon ändring i det avseendet. I fråga om kameraövervakning som utförs av det allmänna är regleringen om allmänna handlingars offentlighet i 2 kap. tryckfrihetsförordningen tillämplig. I propositionen redogör regeringen för denna reglering och även för vad som avses med sekretess (s. 96 f.).

I propositionen föreslår regeringen (s. 98 f.) att sekretessskyddet förstärks för uppgifter som har hämtats in genom kameraövervakning. Enligt förslaget ska sekretess gälla för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden som har inhämtats genom kameraövervakning, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Det införs därmed som huvudregel ett s.k. omvänt skaderekvisit, vilket innebär en presumtion för sekretess.

Regeringen föreslår vidare en sekretessbrytande bestämmelse som gör det möjligt att lämna över sekretessskyddat kameraövervakningsmaterial till brottsbekämpande myndigheter och kommuner, om dessa behöver uppgifterna för att bekämpa brott eller förebygga en olycka.

Krav på säkerhet vid kameraövervakning m.m.

För att dataskyddsdirektivet ska uppfyllas på hela kameraövervakningsområdet föreslår regeringen (s. 119) en bestämmelse om att bild- och ljudmaterial från kameraövervakning inte får användas för något ändamål som är oförenligt med det som materialet samlades in för. Regeringen föreslår vidare (s. 121 f.) bestämmelser som innebär högre krav på säkerheten vid behandling av material som spelats in vid alla typer av övervakning som omfattas av den nya lagen. Tillsynsmyndigheten kommer dessutom att få

rätt att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att säkerhetsbestämmelserna ska kunna följas. Dit hör villkor om vilken säkerhet som ska råda.

Vidare föreslår regeringen en regel om att den som bedriver kameraövervakning inte får ge fler personer tillgång till bild- och ljudmaterialet än vad som behövs för att övervakningen ska kunna bedrivas.

Bevarande av material från kameraövervakning

Platser dit allmänheten har tillträde

Regeringen föreslår att material från kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde ska få bevaras under högst två månader. Länsstyrelsen ska kunna besluta om en längre bevarandetid i enskilda fall.

Regeringen anför (s. 123 f.) att bl.a. Svensk Handel och Svenska Bankföreningen har framfört önskemål om att få bevara övervakningsmaterial under längre tid än en månad, som är den längsta bevarandetiden i dag. Bankernas och handelns erfarenheter är att många brott inte upptäcks under den tid då materialet får sparas, utan först sedan övervakningsbilderna har raderats. Vissa brottsliga förfaranden, t.ex. interna bedrägerier, kan dessutom ha ett utdraget förlopp där filmsekvenser från flera olika tidpunkter tillsammans kan få en avgörande betydelse vid utredningen av brottet. Bankföreningen har också pekat på att övervakningsbilder kan ha ett stort psykologiskt värde för den personal som förhörs eller ska vittna i anledning av brott.

Regeringen framhåller att det är viktigt att övervakningen är effektiv, dvs. att ändamålen med övervakningen kan nås. Detta förutsätter att övervakningsmaterialet sparas under tillräckligt lång tid för att kunna komma till avsedd användning. Vid övervakning i syfte att förebygga och utreda brott bör det därför vara tillåtet att bevara materialet under den tidsperiod som brottsmisstankar normalt sett uppkommer. Det har framkommit att det finns ett behov av att bevara material från kameraövervakning under längre tid än en månad. Regeringen anför att det kan tyckas att endast vissa verksamheter, t.ex. banker och butiker, har behov av en längre bevarandetid än en månad. Det är emellertid svårt att avgöra vilka verksamheter som kan tänkas ha ett sådant behov. Vidare är det enligt regeringen angeläget med en enhetlig bevarandetid för platser dit allmänheten har tillträde.

Regeringen anser mot den bakgrunden att inspelat material bör få sparas under längre tid än enligt dagens regler vid övervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Enligt regeringens uppfattning skulle en längsta bevarandetid om två månader innebära en lämplig avvägning mellan integritetsintresset och intresset av att utreda brott. Det bör även i fortsättningen finnas en möjlighet för länsstyrelsen att besluta om en längre bevarandetid i enskilda fall. Regeringen framhåller att den försvagning av

integritetsskyddet som den förlängda bevarandetiden kan innebära uppvägs av att såväl sekretessskyddet som kraven på säkerhet för inspelat material stärks.

Platser dit allmänheten inte har tillträde

Material från kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde ska enligt förslaget inte få bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen av uppgifterna.

Regeringen anför (s. 124) att eftersom det är fråga om övervakning av vitt skilda slag är det inte möjligt att fastställa en enhetlig övervakningstid för dessa fall. Enligt regeringen är det dock svårt att se att materialet ska behöva bevaras under längre tid än två månader. Närmare vägledning om bevarandetiden vid övervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde kan lämnas av Datainspektionen inom ramen för den centrala tillsynen.

Användning av övervakningsmaterial i någon annan verksamhet

När det gäller bevarande av material från kameraövervakning föreslår regeringen vidare (s. 125 f.) att om bild- eller ljudmaterial används i någon annan verksamhet hos den som bedriver kameraövervakningen, ska bestämmelserna om bevarande i personuppgiftslagen eller någon annan författning som gäller för behandling av personuppgifter i den verksamheten tillämpas.

Motionen

I motion 2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 4 föreslår motionärerna att material från kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde ska få sparas i upp till tre månader. Motionärerna anser att regeringen går alltför försiktigt fram, och de framhåller bl.a. att den utredning som ligger till grund för propositionen föreslog en längsta bevarandetid om tre månader.

Konstitutionsutskottets yttrande

Utskottet ser positivt på alla förslag i propositionen som syftar till att stärka integritetsskyddet, bl.a. det förstärkta sekretessskyddet. När det gäller sekretessen delar utskottet regeringens bedömning att det bör införas ett starkare sekretessskydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden som har inhämtats genom kameraövervakning. Regeringens förslag och överväganden i dessa delar är enligt utskottet väl avvägda.

Justitieutskottets ställningstagande

Regeringens förslag om ett starkare sekretesskydd för uppgifter om enskildas förhållanden som har hämtats in genom kameraövervakning har inte mött några invändningar i motioner. I likhet med konstitutionsutskottet anser utskottet att sekretesskyddet bör förstärkas på det sätt som regeringen föreslår.

Även när det gäller bevarandetiden instämmer utskottet i regeringens bedömning. Förslaget att förlänga tiden från en månad till två månader är väl avvägt. Utskottet vill i sammanhanget understryka att länsstyrelsen fortfarande kan ge tillstånd till en längre bevarandetid om det behövs i ett enskilt fall.

Enligt utskottet är även regeringens övriga förslag i detta avsnitt väl avvägda. Riksdagen bör sammanfattningsvis anta propositionen i dessa delar och avslå motion 2012/13:Ju23 (SD) yrkande 4.

Tillsyn m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag att den myndighet som regeringen bestämmer (Datainspektionen) ska ha ett centralt ansvar för tillsynen när det gäller tillämpningen av den nya kameraövervakningslagen, och avslår en motion om att Datainspektionen borde få rätt att utfärda föreskrifter om tillämpningen av lagen.

Riksdagen avslår en motion med önskemål om kortare handläggningstider vid länsstyrelsernas tillståndsprövning.

Jämför reservation 16 (MP, V).

Propositionen

Regeringen anser (s. 128 f.) att Datainspektionen bör få det centrala ansvaret för tillsynen när det gäller tillämpningen av kameraövervakningslagen. Detta ansvar ska bl.a. omfatta att utvärdera rättstillämpningen, följa upp den operativa tillsynen, ge råd och stöd till länsstyrelserna samt ge ut allmänna råd.

Som skäl anför regeringen bl.a. att även om länsstyrelsernas verksamhet enligt den gällande regleringen i huvudsak fungerar väl har vissa brister uppmärksamrats när det gäller enhetligheten i rättstillämpningen. Att länsstyrelsernas tillämpning inte är enhetlig innebär att det blir svårare att tolka praxis och förutse om en övervakning är tillåten eller inte. Regeringen pekar också bl.a. på att den snabba tekniska utvecklingen gör att det är svårt att upprätthålla den kunskap som krävs för tillsynen.

När det gäller möjligheten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter anför regeringen (s. 132) att Datainspektionen inte bör kunna meddela föreskrifter om hur kameraövervakning får bedrivas, utan endast ha föreskriftsrätt i fråga om avgifter. En generell föreskriftsrätt för Datainspektionen skulle enligt regeringen innebära en principiell förändring i förhållande till den nuvarande ordningen. Det skulle vidare framstå som inkonsekvent om en föreskriftsrätt endast skulle omfatta den del av lagen som avser platser dit allmänheten inte har tillträde. Regeringen framhåller att Datainspektionen inte har utnyttjat sin nuvarande föreskriftsrätt på kameraövervakningsområdet avseende sådana platser dit allmänheten inte har tillträde. Detta menar regeringen tyder på att behovet hittills inte har varit särskilt stort. Regeringen anser inte heller att en föreskriftsrätt är nödvändig för att uppnå målen med Datainspektionens centrala tillsynsansvar, nämligen att i första hand informera, utbilda samt ge råd och stöd åt länsstyrelserna. Informationsinsatser och allmänna råd torde i detta sammanhang vara mer ändamålsenliga än föreskrifter.

När det gäller föreskriftsrätten föreslår regeringen vidare (s. 136 f.) att möjligheten att ta ut avgifter för tillsynsåtgärder tas bort. I den delen anför regeringen att den nuvarande möjligheten för regeringen att ta ut tillsynsavgifter inte har använts.

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 2 anför motionärerna att Datainspektionen borde få rätt att utfärda föreskrifter om den nya kameraövervakningslagen. Motionärerna anser att en sådan föreskriftsrätt behövs bl.a. eftersom möjligheten att bedriva kameraövervakning utan tillstånd nu utökas avsevärt på platser där skyddet av enskildas integritet kan antas vara stort.

I motion 2011/12:Ju264 av Jonas Jacobsson Gjörtler (M) yrkande 2 framför motionären önskemål om kortare handläggningstider vid tillståndsprövningen.

Justitieutskottets ställningstagande

Som regeringen anför har vissa brister uppmärksammats när det gäller enhetligheten i länsstyrelsernas rättstillämpning. Utskottet välkomnar därför förslaget att införa ett centralt tillsynsansvar på kameraövervakningsområdet.

Utskottet gör samma bedömning som regeringen när det gäller föreskriftsrätten. Det bör alltså inte införas en generell föreskriftsrätt för regeringen, med möjlighet till vidaredelegation till Datainspektionen. Till att börja med synes behovet av detta inte vara särskilt stort med hänsyn till att inspektionen inte har utnyttjat sin nuvarande föreskriftsrätt i fråga om övervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde. En föreskriftsrätt är inte heller nödvändig för att uppnå målen med Datainspektionens centrala

tillsynsansvar, nämligen att i första hand informera, utbilda samt ge råd och stöd åt länsstyrelserna. Utskottet delar regeringens bedömning att informationsinsatser och allmänna råd torde vara mer ändamålsenliga än föreskrifter i det sammanhanget. Sammanfattningsvis föreslår utskottet att riksdagen ska anta regeringens förslag i denna del och avslå kommittémotion 2012/13:Ju24 (MP) yrkande 2.

Som regeringen konstaterar fungerar länsstyrelsernas verksamhet enligt lagen om allmän kameraövervakning i huvudsak väl. De ovannämnda problemen i form av bristande enhetlighet i rättstillämpningen kommer förhoppningsvis att avhjälpas genom Datainspektionens nya centrala tillsyn. Utskottet ser inte behov av något initiativ från riksdagens sida när det gäller handläggningstiderna vid länsstyrelserna. Motion 2011/12:Ju264 (M) yrkande 2 bör alltså avslås.

Lagförslagen i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag i övriga delar. Bland annat ska en upplysningsplikt även i fortsättningen gälla som huvudregel. Vidare införs en ny skadeståndsbestämmelse, och Datainspektionen tar över Justitiekanslerns rätt att överklaga beslut om kameraövervakning för att ta till vara allmänna intressen.

Propositionen

Upplysningsplikt

Regeringen gör i propositionen (s. 84 f.) bedömningen att en upplysningsplikt vid kameraövervakning även fortsättningsvis bör gälla som huvudregel. Enligt nuvarande ordning finns det inte något krav på att den som bedriver övervakning ska lämna någon annan information än att övervakning bedrivs. Det finns enligt regeringen inte skäl att mer uttryckligt än enligt gällande rätt reglera hur kameraövervakning ska upplysas.

Regeringen föreslår därför att upplysning ska lämnas om vem som bedriver kameraövervakning om detta inte framgår av förhållandena på platsen. Om ljud kan avlyssnas eller tas upp vid övervakningen ska det lämnas en särskild upplysning om det.

De nuvarande undantagen från upplysningsplikten, som bl.a. gäller för polisens hastighetsövervakning, förs med något förtydligande över till den nya lagen. Därutöver föreslår regeringen, som framgår ovan, att Försvarsmaktens militära övervakning ska undantas från upplysningsplikten.

Skadestånd

Regeringen föreslår (s. 93 f.) att en skadeståndsbestämmelse införs i den nya kameraövervakningslagen. Enligt bestämmelsen ska den som bedriver kameraövervakning vara skyldig att ersätta den övervakade för skada och kränkning av den personliga integriteten som kameraövervakning i strid med lagen har orsakat. Ersättningsskyldigheten ska kunna jämkas om den som har bedrivit övervakningen visar att felet inte berodde på honom eller henne.

Regeringen anför (s. 96) att Justitiekanslern kommer att få uppgiften att skadereglera för statens räkning om anspråk framställs med stöd av den föreslagna skadeståndsregeln. Denna fråga kommer att regleras i förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten.

Överklagande av beslut om kameraövervakning för att ta till vara allmänna intressen

Enligt den gällande regleringen i lagen om allmän kameraövervakning har Justitiekanslern rätt att överklaga en länsstyrelses beslut om kameraövervakning för att tillvarata allmänna intressen. Som framgår nedan kommer emellertid Datainspektionen enligt regeringens förslag att få ett centralt tillsynsansvar på kameraövervakningsområdet. För att det inte ska uppkomma situationer där Justitiekanslern och Datainspektionen driver olika linjer inom ramen för sina respektive uppdrag föreslår regeringen (s. 133 f.) att Datainspektionen också ska ta över Justitiekanslerns rätt att överklaga beslut om kameraövervakning för att ta till vara allmänna intressen. Till skillnad från Justitiekanslern kommer Datainspektionen dock inte att vara befriad från kravet på prövningstillstånd när inspektionen överklagar beslut till kammarrätten och Högsta förvaltningsdomstolen.

Forumregel

Regeringen föreslår (s. 134 f.) att om kameraövervakning ska bedrivas i flera län med en övervakningskamera som är uppsatt på eller i ett fordon, fartyg eller luftfartyg ska ansökan om tillstånd göras hos länsstyrelsen i det län där övervakningen huvudsakligen ska bedrivas. Om detta inte går att avgöra ska ansökan göras hos länsstyrelsen i något av de berörda länen. Vid tillståndsprövningen ska den kommun där övervakningen ska bedrivas beredas tillfälle att yttra sig, om det inte är onödigt. I denna del framhåller regeringen bl.a. vikten av att länsstyrelsernas lokalkännedom kommer till användning vid prövningen av kameraövervakningsärenden.

Konstitutionsutskottets yttrande

Utskottet ser positivt på alla förslag i propositionen som syftar till att stärka integritetsskyddet, bl.a. den nya skadeståndsbestämmelsen.

Justitieutskottets ställningstagande

Regeringens förslag har i de aktuella delarna inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar. Utskottet finner förslagen väl avvägda och föreslår att riksdagen antar dessa.

Konsekvenser och uppföljning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att regeringen inom fyra fem år bör följa upp och återrapporera kameraövervakningslagens konsekvenser i fråga om bl.a. brottslighet, enskildas känsla av trygghet och intrånget i enskildas integritet.

Jämför reservation 17 (MP, V).

Propositionen

När det gäller förslagets ekonomiska konsekvenser konstaterar regeringen (s. 138 f.) att Datainspektionen kommer att få ett utökat ansvarsområde och nya arbetsuppgifter, vilket kräver ett resurstillskott. Datainspektionens anslag har därför ökats med 3 miljoner kronor fr.o.m. 2013.

I konsekvensavsnittet konstaterar regeringen vidare (s. 141 f.) att kameraövervakning ofta används i brottsförebyggande syfte. Det är relativt vanligt att polisen använder bilder från kameraövervakning i det brottsutredande arbetet. Enligt regeringen är det troligt att kameraövervakning kommer att bli allt vanligare och att polisen i större utsträckning kommer att utnyttja övervakningsmaterial i brottsutredningar.

Att rätten till övervakning i tunnelbanan och parkeringshus samt till bildinspelning i butikslokaler ökar bör enligt regeringen kunna leda till bättre möjligheter att förebygga och utreda brott. Vidare bör förutsättningarna att utreda brott med hjälp av material från kameraövervakning förbättras eftersom materialet får sparas en längre tid.

När det gäller förslagets konsekvenser för skyddet av den personliga integriteten anför regeringen att den övergripande målsättningen är att åstadkomma en lämplig balans mellan intresset av att använda kameraövervakning för berättigade ändamål och intresset av att skydda den personliga integriteten. Förslaget innehåller både åtgärder som underlättar användningen av kameraövervakning och åtgärder som stärker integritetsskyddet. Enligt regeringen kommer det även i fortsättningen att finnas ett starkt skydd för enskildas integritet vid kameraövervakning.

Genom att samla relevanta bestämmelser i en enda lag och ge Datainspektionen ett centralt tillsynsansvar för att göra länsstyrelsernas praxis mer enhetlig blir regleringen mer lättillgänglig och förutsebar för den som

bedriver kameraövervakning. Det blir också lättare för den enskilde att överblicka och göra gällande sina rättigheter. Detta innebär att det skapas bättre förutsättningar för regleringen att få genomslag i praktiken.

Regeringen framhåller att när det gäller övervakning av platser dit allmänheten har tillträde förs grundstrukturen i den nuvarande regleringen över oförändrad till den nya lagen. Vissa av förslagen innebär dock lättnader jämfört med den nuvarande regleringen.

Regeringen lägger samtidigt fram flera förslag som innebär ett starkare skydd för den personliga integriteten, t.ex. att högre säkerhetskrav vid behandlingen av kameraövervakningsmaterial, och ett förstärkt sekretessskydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i sådant material. För kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde sker en uppstramning jämfört med den nuvarande ordningen. Regleringen blir tydligare och mer förutsebar, vilket främjar integritetsskyddet.

Regeringen anför avslutningsvis att det för närvarande pågår en omfattande översyn av EU:s dataskyddsreglering. När denna översyn är avslutad kommer det sannolikt att behövas en ny översyn av kameraövervakningslagstiftningen mot bakgrund av det nya EU-regelverket.

Motionen

I kommittémotion 2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 3 begärs det ett tillkännagivande om att regeringen inom fyra fem år bör göra en uppföljning av den nya lagens konsekvenser när det gäller brottslighet, enskildas känsla av trygghet, intrånget i enskildas integritet och effekter för allmänna och enskilda affärsintressen. Regeringen bör återrapportera resultatet till riksdagen.

Justitieutskottets ställningstagande

Även om grundstrukturen när det gäller övervakning av platser dit allmänheten har tillträde förs över oförändrad till den nya lagen införs vissa lättnader jämfört med den nuvarande regleringen. Förslaget innebär bl.a. att fler typer av övervakning än i dag kommer att vara undantagna från tillståndsplikten, och övervakning efter anmälan kommer att vara tillåtet på fler platser.

När det gäller lagstiftningens konsekvenser vill utskottet särskilt understryka att den nya lagen kommer att ge bättre möjligheter än i dag att förebygga och utreda brott på särskilt brottsutsatta platser, t.ex. i tunnelbanan. Detta är positivt. Vidare kommer lagen att förbättra förutsättningarna att utreda brott, eftersom materialet från övervakningen kan sparas under en längre tid än i dag. Som framgår ovan ser utskottet positivt även på regeringens olika förslag för att stärka skyddet för den personliga integriteten. Regleringen blir dessutom tydligare och mer förutsebar, vilket i sig främjar integritetsskyddet.

Utskottet utgår från att regeringen noga kommer att följa tillämpningen av den nya kameraövervakningslagen ur såväl ett brottsbekämpningsperspektiv som ett integritetsperspektiv. Till detta kommer den pågående översynen av EU:s dataskyddsreglering, vilket sannolikt kommer att leda till en ny översyn av den svenska kameraövervakningslagstiftningen framöver.

Mot denna bakgrund finner inte utskottet skäl för riksdagen att göra något tillkännagivande om en uppföljning av den nya lagstiftningen. Riksdagen bör avslå kommittémotion 2012/13:Ju24 (MP) yrkande 3.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Kameraövervakningslagens tillämpningsområde, punkt 2 (SD)

av Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 3 § regeringens förslag till kameraövervakningslag och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och motion

2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Enligt regeringens förslag ska en person som bedriver övervakning i Sverige men som är etablerad i ett annat EU-land inte omfattas av den nya kameraövervakningslagen. Detta är inkonsekvent och ett uttryck för hur den byråkratiska och onödiga EU-lagstiftningen kan få märkliga följder i nationell lagstiftning. All kameraövervakning i Sverige borde omfattas av den nya lagen, oavsett var den som bedriver övervakningen är etablerad.

Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser det anförda. I avvaktan på detta accepterar jag 3 § regeringens förslag till kameraövervakningslag.

2. Kameraövervakning i militärt syfte, punkt 3 (MP, V)

av Maria Ferm (MP) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 10 § regeringens förslag till kameraövervakningslag med den ändringen att paragrafen ska ha den lydelse som framgår av bilaga 3, och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Ju21 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt bifaller delvis proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Det kan visserligen finnas situationer där tillstånd för övervakning inte bör krävas av Försvarsmakten. Vi menar dock att regeringens förslag om undantag från tillståndsplikten för Försvarsmaktens övervakning kan få långtgående konsekvenser som är svåra att överblicka. Undantaget borde avgränsas och konkretiseras på ett liknande sätt som de övriga undantagen från tillståndsplikten. Det borde t.ex. anges att kameraövervakning får bedrivas utan tillstånd eller upplysning för att upprätthålla säkerhet vid skarp ammunition.

Riksdagen bör därför nu anta 10 § regeringens förslag till kameraövervakningslag med den ändringen att undantaget för Försvarsmaktens övervakning tas bort. Regeringen bör därefter återkomma till riksdagen med ett nytt förslag som innehåller ett förtydligande av Försvarsmaktens undantag från tillståndsplikten.

3. Bilder från s.k. fartkameror, punkt 4 (SD)

av Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:K354 av Lars Isovaara och Kent Ekeröth (båda SD).

Ställningstagande

Enligt gällande regler sparas inte originalfotot från polisens s.k. fartkameror med eventuella passagerare fullt synliga. På den bild som arkiveras är alltså passagerarsätet alltid maskerat. Det har förekommit att föraren på en bild från en s.k. fartkamera har kunnat kopplas till grov kriminalitet och även dömts för detta, men att polisen och åklagaren inte har kunnat använda originalfotot för att identifiera eventuella passagerare.

Regeringen bör återkomma med ett förslag som gör att de brottsbekämpande myndigheterna vid misstanke om grova brott fullt ut kan använda sig av bilderna från fartkameror.

4. Polisens undantag från tillståndsplikten vid risk för allvarlig brottslighet, punkt 5 (MP, V)

av Maria Ferm (MP) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 11 § regeringens förslag till kameraövervakningslag med den ändringen att paragrafen ska ha den lydelse som framgår av bilaga 4.

Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Ju21 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 4 och

bifaller delvis proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att polisens rätt att bedriva kameraövervakning utan tillstånd under högst en månad är alltför långtgående. När polisens övervakning bedrivs för att det av någon särskild anledning finns en risk för allvarlig brottslighet bör polisen vara skyldig att ansöka om tillstånd hos länsstyrelsen inom sju dagar.

Riksdagen bör anta 11 § regeringens förslag till kameraövervakningslag med den angivna ändringen.

5. Kameraövervakning i och utanför butiker m.m., punkt 6 (MP, V)

av Maria Ferm (MP) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 13 § regeringens förslag till kameraövervakningslag och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och motionerna

2012/13:Ju21 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 3 och

2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del och avslår motion

2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi ser risker med en alltför omfattande användning av kameraövervakning. Enskildas integritet kränks genom att uppgifter om dem spelas in, bevaras och kan användas för syften som den enskilde saknar kontroll över. I värsta fall kan kameraövervakningsmaterial användas för olagliga ändamål.

Det finns också risker i att allmänheten förlitar sig på att kameror fungerar, när de inte gör det. Det kan leda till en falsk trygghetskänsla och försvåra brottsutredande verksamhet. En kameraövervakning som pågår år efter år utan att materialet används och utan uppföljning är också problematisk. Då har enskildas integritet kränkts helt i onödan. Mot denna bakgrund ser vi vissa risker med regeringens förslag.

Brottsligheten i dagligvaruhandeln ligger på en hög nivå, och det kan finnas skäl för en övervakning i butiker. Frågan är dock om det ska räcka med en anmälan eller om det ska krävas tillstånd. När övervakning bedrivs utan tillstånd blir risken för integritetsintrång särskilt påtaglig. För att det ska vara tillräckligt med en anmälningsskyldighet borde det införas väl avvägda åtgärder som kompenserar för integritetsintrånget. I regeringens förslag saknas emellertid sådana åtgärder.

Eftersom integritetsintresset alltså inte skyddas i tillräcklig grad i propositionen anser vi att det även i fortsättningen ska krävas tillstånd för att bedriva kameraövervakning med inspelning i butikslokaler.

Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser det anförda. I avvaktan på detta accepterar vi 13 § regeringens förslag till kameraövervakningslag.

6. Kameraövervakning i och utanför butiker m.m., punkt 6 (SD)

av Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 13 § regeringens förslag till kameraövervakningslag och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och motion

2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 2 och

avslår motionerna

2012/13:Ju21 av Lena Olsson m.fl. (V) yrkande 3 och

2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Jag välkomnar i och för sig regeringens förslag om en utökad möjlighet till kameraövervakning i butikslokaler. Ur en brottsbekämpande synvinkel är förslagen dock alltför försiktiga. Den intresseavvägning som ska göras enligt nuvarande regler resulterar i att kameraövervakning i dag inte tillåts på platser där den hade kunnat göra nytta. Detta åtgärdas tyvärr inte genom den nya lagstiftningen.

Jag anser att det endast borde krävas en anmälan till länsstyrelsen för att få använda kameraövervakning strax utanför entrén till såväl företag som butiker.

Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser det anförda. I avvaktan på detta accepterar jag 13 § regeringens förslag till kameraövervakningslag.

7. Kameraövervakning i allmänna transportmedel och parkeringshus, punkt 7 (MP, V)

av Maria Ferm (MP) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 14-15 §§ regeringens förslag till kameraövervakningslag och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och motion

2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

När det gäller förslaget att ta bort tillståndsprövningen för övervakning i tunnelbanan vill vi framhålla att Kameraövervakningsutredningen (SOU 2009:87) inte lämnade något förslag om att avskaffa kravet på tillstånd för övervakning i allmänna transportmedel och på hållplatser. Utredningen övervägde om det i dessa fall skulle vara tillräckligt med en anmälan, men stannade för att det inte var lämpligt. Regeringen frångår nu utredningens förslag till förmån för en utredning som har utarbetats internt inom Regeringskansliet.

När det gäller övervakningen i parkeringshus vill vi understryka att Datainspektionen har uttryckt farhågor om att integritetsintrånget i sådana miljöer kan bli särskilt stort genom att den enskilde riskerar att fångas på bild tillsammans med fordonets registreringsnummer. Vidare har LO avstyrkt förslaget med hänvisning till intrånget i de anställdas integritet.

Regeringens argument för att ta bort kravet på tillstånd för övervakning i tunnelbanan och i parkeringshus är att människor känner sig utsatta på dessa platser och att de förväntar sig att bli övervakade. Vi menar att även om dessa förhållanden kan motivera övervakningen som sådan är det inte tillräckliga skäl för att avskaffa tillståndsprövningen.

När övervakning bedrivs utan tillstånd blir risken för integritetsintrång särskilt påtaglig. För att det ska vara tillräckligt med en anmälnings skyldighet borde det införas väl avvägda åtgärder som kompenserar för integritetsintrånget. I regeringens förslag saknas emellertid sådana åtgärder. Eftersom

integritetsintresset alltså inte skyddas i tillräcklig grad i propositionen anser vi att det även i fortsättningen ska krävas tillstånd för att bedriva kameraövervakning i alla allmänna transportmedel (inklusive tunnelbanan) och i parkeringshus.

Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser det anförda. I avvaktan på detta accepterar vi 14–15 §§ regeringens förslag till kameraövervakningslag.

8. Kameraövervakning vid jakt och viltvård, punkt 8 (S)

av Morgan Johansson (S), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S) och Annika Duàn (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 3 och

bifaller delvis motionerna

2011/12:Ju280 av Anders Åkesson (C) och

2012/13:Ju304 av Anders Åkesson och Roger Tiefensee (båda C).

Ställningstagande

Vi menar att kameraövervakning vid jakt och viltvård bör underlättas. En lättnad i regleringen bör företrädesvis införas för övervakning av vildsvin och mårhund. Naturligtvis ska sådana kameror endast få fånga ett begränsat område. Regeringen bör skyndsamt återkomma med ett förslag som tillgodoser det anförda.

9. Kameraövervakning för att förebygga brott vid skogs- och lantbruk, punkt 9 (S, SD)

av Morgan Johansson (S), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S), Richard Jomshof (SD) och Annika Duàn (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi menar att kameraövervakning vid skogs- och lantbruk bör underlättas. Maskiner, fordon och diesel ställs ofta kvar ute i skog och mark för att verksamheten ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt. Det rör sig om stöldbegärligt material, och stölder förekommer också frekvent. Sådan brottslighet bedrivs ofta i organiserad form. Kameraövervakning skulle i dessa sammanhang kunna förebygga brott och underlätta att avslöja och utreda brott. Regeringen bör skyndsamt återkomma med ett förslag som tillgodoser det anförda.

10. Kameraövervakning på idrottsarenor, punkt 10 (S)

av Morgan Johansson (S), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S) och Annika Duån (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 70.

Ställningstagande

Frågan är inte *om* utan *när* någon kommer att skadas allvarligt i samband med huliganism vid ett idrottsarrangemang. Vi anser därför att det är viktigt att bråkmakare på idrottsarenorna kan identifieras. En utökad möjlighet till kameraövervakning skulle kunna vara ett effektivt verktyg i det sammanhanget. Regeringen bör skyndsamt återkomma med ett förslag som tillgodoser det anförda.

11. Kameraövervakning i skolor, punkt 11 (SD)

av Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Ju211 av Kent Ekeröth och Richard Jomshof (båda SD) och

2012/13:Ju309 av Kent Ekeröth och Richard Jomshof (båda SD).

Ställningstagande

Skolbränderna orsakar visserligen få personella skador. Kostnaderna för de inblandade kommunerna och försäkringsbolagen är emellertid enorma. Enligt sekreteraren i Brandskyddsföreningen uppgick kostnaderna för skolbränder under 2009 till omkring 1 miljard kronor.

Det är av yttersta vikt att samhället reagerar med kraft mot denna fullständigt onödiga kapitalförstörelse. Det vuxna samhället måste sätta gränser och markera för de yngre vad som är fel. För att en sådan markering ska vara möjlig måste gärningsmännen kunna identifieras. Kameraövervakning är i det sammanhanget en viktig åtgärd. Jag anser att kommunala och statliga skolor alltid ska få tillstånd till kameraövervakning om det inte finns synnerliga skäl mot sådan övervakning.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med ett förslag som tillgodoser det anförda.

12. Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte, punkt 12 (S)

av Morgan Johansson (S), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S) och Annika Duån (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 1 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 8,

bifaller delvis motionerna

2011/12:Ju209 av Roger Haddad (FP),

2011/12:Ju264 av Jonas Jacobsson Gjörtler (M) yrkande 1,

2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 1 och

2012/13:Ju217 av Kent Ekeröth (SD) samt

avslår motion

2012/13:K299 av Rune Wikström (M).

Ställningstagande

Den tekniska utvecklingen har skapat helt nya möjligheter till övervakning och brottsförebyggande åtgärder, t.ex. bättre stöldskydd i bilar och butiker, smarta betalningstjänster och olika typer av lås och larm. Även kameraövervakning kan vara positivt där det behövs. Det har visat sig att sådan övervakning kan bidra till att minska antalet brott på platser med en hög och koncentrerad brottslighet. Kameraövervakning gör också att fler brott

kan klaras upp. Många medborgare tycker att kameraövervakning är bra och skapar trygghet. Samtidigt måste man se till integritetsaspekterna. Kameraövervakning får inte bedrivas på ett slentrianmässigt sätt.

Sammantaget menar vi att kameraövervakning bör kunna användas på brottsutsatta platser i en högre utsträckning än enligt regeringens förslag. Vi hade gärna sett en högre ambition från regeringens sida att ge bättre förutsättningar för kameraövervakning i brottsförebyggande syfte.

13. Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte, punkt 12 (SD)

av Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 1,

2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 1 och

2012/13:Ju217 av Kent Ekeröth (SD),

bifaller delvis motionerna

2011/12:Ju209 av Roger Haddad (FP),

2011/12:Ju264 av Jonas Jacobsson Gjörtlér (M) yrkande 1 och

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 8 och avslår motion

2012/13:K299 av Rune Wikström (M).

Ställningstagande

Jag välkomnar regeringens förslag. Från en brottsbekämpande synvinkel är förslagen dock alltför försiktiga och verkningsslösa. Den intresseavvägning som ska göras enligt de nuvarande reglerna resulterar i att kameraövervakning i dag inte tillåts på platser där den hade kunnat göra nytta. Detta åtgärdas tyvärr inte genom den nya lagstiftningen.

Jag vill särskilt understryka att många svenskar är positiva till kameraövervakning. I en rapport från Brottsförebyggande rådet (2003:11) uppgav 70 procent av de tillfrågade svenskarna att de skulle känna sig tryggare i kameraövervakade stadskärnor generellt. På natten skulle ännu fler känna sig tryggare med övervakning.

Att många svenskar är positiva till kameraövervakning är inte konstigt. Sådan övervakning ökar inte bara tryggheten. Den kan även avskräcka från brott, bidra till att avbryta ett pågående brott, bidra till att identifiera gärningsmän och användas som bevis samt förhindra nya brott genom att gärningsmän kan åtalas och dömas.

Mot denna bakgrund anser jag att det bör bli betydligt lättare att få tillstånd till kameraövervakning på platser dit allmänheten har tillträde.

14. Kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde, punkt 13 (S, MP, V)

av Morgan Johansson (S), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Arhe Hamednaca (S), Maria Ferm (MP), Lena Olsson (V) och Annika Duàn (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkandena 2 och 5.

Ställningstagande

Vi anser inte att regeringens förslag ger ett tillräckligt skydd för enskildas personliga integritet vid kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde. Det finns inte någon samlad bild av övervakningen på sådana platser, vilket gör det svårt att överblicka den totala övervakningen i samhället. Det är också svårt att kontrollera om övervakningarna på sådana platser bedrivs på rätt sätt. Enligt vår mening borde man som huvudregel vara skyldig att anmäla kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde. Undantag borde dock kunna göras för övervakning av produktionsprocesser och liknande, dvs. när det är uppenbart att det rör sig om en teknisk övervakning.

Enligt regeringens förslag ska övervakning på platser dit allmänheten inte har tillträde som huvudregel grundas på samtycke från dem som ska övervakas. Ett samtycke till att bli övervakad framstår dock som en chimär i många fall. Bland annat arbetstagare står i ett sådant beroendeförhållande till arbetsgivaren att man kan ifrågasätta om ett samtycke verkligen är frivilligt. Skyddsnivån för arbetstagare måste höjas i detta avseende. Det borde införas en modell som liknar de skriftliga överenskommelser som görs vid övervakning i butiker.

Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser det anförda.

15. Bevarandetid för material från kameraövervakning, punkt 14 (SD)

av Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 32 § regeringens förslag till kameraövervakningslag och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och motion

2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen går alltför försiktigt fram när det gäller bevarandetiden. För att de integritetsinskränkningar som kameraövervakning medför ska vara berättigade måste materialet som samlas in också kunna komma till användning. Tidsgränsen för bevarande av material från kameraövervakning bör höjas till tre månader.

Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser detta. I avvaktan på detta accepterar jag 32 § regeringens förslag till kameraövervakningslag.

16. Föreskriftsrätt för Datainspektionen, punkt 15 (MP, V)

av Maria Ferm (MP) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 49 § regeringens förslag till kameraövervakningslag och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:115 punkt 1 i denna del och motion

2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi vill att Datainspektionen ska få en generell föreskriftsrätt när det gäller tillämpningen av den nya kameraövervakningslagen. Detta skulle innebära en avsevärd förbättring jämfört med i dag, då det endast finns en rätt att utfärda föreskrifter om avgifter.

Skälet till att vi vill se en utökad föreskriftsrätt för Datainspektionen är att det nu införs utökade möjligheter att bedriva kameraövervakning utan tillstånd, och dessutom på platser där det finns ett stort behov av att

skydda enskildas integritet. En föreskriftsrätt behövs vidare för att myndigheter och enskilda bättre ska kunna följa lagstiftningen och slippa bli skadeståndsskyldiga.

Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser det anförda. I avvaktan på detta accepterar vi 49 § regeringens förslag till kameraövervakningslag.

17. Uppföljning av den nya lagstiftningen, punkt 18 (MP, V)

av Maria Ferm (MP) och Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringens förslag innehåller delvis väsentliga förbättringar jämfört med den nuvarande regleringen. Till dessa förbättringar hör bl.a. Datainspektionens utökade tillsynsansvar, skadeståndsskyldigheten och det skärpta sekretesskyddet. Förslaget innehåller dock även sådana tveksamheter och brister att det i vissa delar har avstyrkts av den ansvariga tillsynsmyndigheten. Enligt vår mening bör regeringen därför inom fyra fem år följa upp vilka konsekvenser den nya lagen har fått när det gäller brottslighet, enskildas känsla av trygghet, integritetsintrånget och andra effekter för såväl det allmänna som för enskilda affärsintressen. Resultatet av denna uppföljning bör sedan återrapporteras till riksdagen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2012/13:115 En ny kameraövervakningslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till kameraövervakningslag.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:000) om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Följdmotionerna

2012/13:Ju21 av Lena Olsson m.fl. (V):

1. Riksdagen beslutar att anta 10 § kameraövervakningslagen med den ändringen att p. 6 i paragrafen utgår.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en konkretisering av undantaget från tillståndsplikten i militärt syfte.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om tillståndsplikt för bildinspelning i butiker.
4. Riksdagen beslutar att anta 11 § kameraövervakningslagen med den ändringen att övervakning enligt p. 3 i paragrafen får ske under högst sju dagar utan att ansökan om tillstånd gjorts.

2012/13:Ju22 av Morgan Johansson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kameraövervakning på platser som allmänheten har tillträde till.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anmälan ska ske även vid kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att underlätta kameraövervakning vid jakt och viltvård.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att underlätta kameraövervakning för att förebygga, utreda och bekämpa brott vid skogs- och lantbruk.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samtycke bör ersättas med en partsmodell.

2012/13:Ju23 av Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska bli lättare att få tillstånd för kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kameraövervakning vid företagsentréer som är riktad mot en utanförliggande gata eller trottoar ska tillåtas endast efter anmälan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen om kameraövervakning ska täcka övervakning i Sverige oavsett vilket land övervakaren är etablerad i.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att övervakningsmaterial från kameraövervakning av områden dit allmänheten har tillträde ska få sparas i upp till tre månader.

2012/13:Ju24 av Maria Ferm m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på tillstånd för kameraövervakning i butiker, alla allmänna transportmedel och hållplatser, liksom parkeringshus.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föreskriftsrätt för Datainspektionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en uppföljning av lagens konsekvenser med återrapportering till riksdagen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Ju209 av Roger Haddad (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kameraövervakning i brottsförebyggande syfte.

2011/12:Ju211 av Kent Ekeröth och Richard Jomshof (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillstånd för kameraövervakning av kommunala och statliga skolbyggnader.

2011/12:Ju264 av Jonas Jacobsson Gjörtler (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över utökade möjligheter till kameraövervakning i vissa områden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det önskvärda i förkortade handläggningstider vid tillståndsgivning för kameraövervakning.

2011/12:Ju280 av Anders Åkesson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en lagändring när det gäller krav på tillstånd vid användning av åtelkamera.

2011/12:Ju359 av Morgan Johansson m.fl. (S):

70. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om effektiv kameraövervakning vid idrottsarenor.

2011/12:Ju376 av Fredrik Schulte (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ny övergripande övervakningslag bör inrättas som samlar all lagstiftning på området och tydligt skyddar den personliga integriteten i syfte att underlätta för kameraövervakning som brottsförebyggande åtgärd och naturlig del i polisens brottsutredande arbete.

2011/12:Ju405 av Thomas Finnborg m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kameraövervakning på offentlig plats.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:K299 av Rune Wikström (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kameraövervakning.

2012/13:K354 av Lars Isovaara och Kent Ekeröth (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring av lag angående bilder från fartkameror.

2012/13:Ju217 av Kent Ekeröth (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska göras betydligt lättare att få tillstånd för kameraövervakning på platser dit allmänheten har tillträde.

2012/13:Ju304 av Anders Åkesson och Roger Tiefensee (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en lagändring när det gäller krav på tillstånd vid användning av åtelkamera.

2012/13:Ju309 av Kent Ekeröth och Richard Jomshof (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillstånd för kameraövervakning av kommunala och statliga skolbyggnader.

2012/13:Ju349 av Fredrik Schulte (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga möjligheten att införa en ny övergripande övervakningslag som samlar all lagstiftning på området och tydligt skyddar den personliga integriteten i syfte att underlätta för kameraövervakning som brottsförebyggande åtgärd och naturlig del i polisens brottsutredande arbete.

2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för att använda kameraövervakning.

BILAGA 2**Regeringens lagförslag****1 Förslag till kameraövervakningslag**

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Syftet med lagen

1 § Syftet med lagen är att tillgodose behovet av kameraövervakning för berättigade ändamål samtidigt som enskilda skyddas mot otillbörliga intrång i den personliga integriteten.

Definitioner

2 § I denna lag används följande ord och uttryck med nedan angiven betydelse.

Kameraövervakning	Användning av övervakningsutrustning.
Övervakningsutrustning	Övervakningskameror och övrig övervakningsutrustning.
Övervakningskameror	TV-kameror, andra optisk-elektroniska instrument och därmed jämförbara utrustningar som är uppsatta så att de, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning samt separata tekniska anordningar för avlyssning eller upptagning av ljud vilka i samband med användning av sådan utrustning används för personövervakning.
Övrig övervakningsutrustning	Separata tekniska anordningar för att behandla upptaget bild- och ljudmaterial.
Tredjeland	En stat som varken ingår i Europeiska unionen eller är ansluten till Europeiska

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31, Celex 31995L0046).

ekonomiska samarbetsområdet.

Behandling

Varje åtgärd eller serie av åtgärder som vid kameraövervakning vidtas i fråga om bild- och ljudmaterial, vare sig det sker på automatisk väg eller inte, t.ex. upptagning, organisering, lagring, bearbetning eller ändring, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande, sammanställning eller samkörning, utplåning eller förstöring.

Banklokal och lokal hos kreditmarknadsföretag

En lokal där det huvudsakligen bedrivs rörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Postkontor

En lokal där det huvudsakligen bedrivs verksamhet i vilken ingår postverksamhet enligt postlagen (2010:1045).

Butikslokal

En lokal där konsumenter kan köpa varor eller tjänster eller hyra varor, dock inte restauranger och andra näringsställen.

Tunnelbanestation

Ett område där det bedrivs tunnelbaneverksamhet och krävs färdbevis för att vistas.

Samtycke

Varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken någon efter att ha fått information godtar att bli kameraövervakad eller att bild- och ljudmaterial överförs till tredjeland.

Personuppgifter

All slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet.

Tillämpningsområde

3 § Lagen gäller vid

1. kameraövervakning som sker med övervakningskameror som är uppsatta i Sverige, om den som bedriver övervakningen är etablerad i Sverige eller i tredjeland, och

2. behandling av bild- och ljudmaterial som tagits upp vid övervakning som avses i 1, om behandlingen utförs av den som bedriver övervakningen eller för hans eller hennes räkning.

Om den som bedriver övervakningen är etablerad i tredjeland ska han eller hon utse en företrädare för sig som är etablerad i Sverige. Det som anges i denna lag om den som bedriver kameraövervakning ska också gälla för företrädaren.

4 § Lagen gäller inte vid hemlig kameraövervakning enligt 27 kap. rättegångsbalken, lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott eller lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott.

5 § Lagen gäller inte vid kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde, om övervakningen bedrivs av en fysisk person som ett led i en verksamhet av rent privat natur.

6 § Lagen gäller i stället för personuppgiftslagen (1998:204).

Allmänna krav

7 § Kameraövervakning ska bedrivas lagligt, enligt god sed och med tillbörlig hänsyn till enskildas personliga integritet.

Kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde

Tillstånd

8 § Tillstånd till kameraövervakning krävs för att en övervakningskamera ska få vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Tillstånd behövs dock inte i fall som avses i 10–15 §§. Kameraövervakning som avses i 12–15 §§ är tillåten efter anmälan.

9 § Tillstånd till kameraövervakning ska ges om intresset av sådan övervakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad.

Vid bedömningen av intresset av kameraövervakning ska det särskilt beaktas om övervakningen behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller andra därmed jämförliga ändamål.

Vid bedömningen av den enskildes intresse av att inte bli övervakad ska det särskilt beaktas hur övervakningen ska utföras, om teknik som främjar skyddet av den enskildes personliga integritet används och vilket område som ska övervakas.

Undantag från tillståndsplikten

10 § Tillstånd till kameraövervakning krävs inte

1. vid övervakning som sker med en övervakningskamera som för säkerheten i trafiken eller arbetsmiljön är uppsatt på ett fordon, en maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller användaren,

2. vid övervakning som bedrivs av Trafikverket

a) i form av vägtrafikövervakning, eller

b) vid en betalstation som avses i bilagan till lagen (2004:629) om trängselskatt och som sker för att samla in endast uppgifter som behövs för att beslut om trängselskatt ska kunna fattas och för att kontrollera att sådan skatt betalas,

3. vid sådan trafikövervakning i en vägtunnel som avses i lagen (2006:418) om säkerhet i vägtunnlar och som bedrivs av någon annan tunnelhållare än Trafikverket,

4. vid övervakning som en polismyndighet bedriver vid automatisk hastighetsövervakning,

5. vid övervakning som sker för att skydda en byggnad, en annan anläggning eller ett område som enligt 4 § 4, 5 § 1–4 eller 6 § första stycket skyddslagen (2010:305) har förklarats vara skyddsobjekt, om övervakningen endast omfattar skyddsobjektet eller ett område i dess omedelbara närhet,

6. vid övervakning som Försvarsmakten bedriver från fordon, fartyg eller luftfartyg som ett led i en militär insats eller militär övning eller som behövs för att prova utrustning för sådan övervakning, eller

7. vid övervakning i ett kasino som avses i kasinolagen (1999:355), om övervakningen har till syfte att förebygga, avslöja eller utreda brott eller lösa tvister om spel mellan spelare och den som anordnar spelet.

Undantaget från tillståndsplikten i första stycket 5 gäller inte för sådana byggnader, andra anläggningar och områden som används för eller är avsedda för fredstida krishantering enligt 4 § 4 skyddslagen.

Vid övervakning enligt första stycket 7 får inte avlyssning eller upptagning av ljud ske utan tillstånd.

Tillfälliga undantag från tillståndsplikten

11 § Kameraövervakning får i följande fall ske under högst en månad utan att ansökan om tillstånd har gjorts:

1. övervakning som bedrivs av en polismyndighet eller den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om övervakningen är av vikt för att avvärja en hotande olycka eller för att begränsa verkningarna av en inträffad olycka,

2. övervakning som bedrivs av den som är räddningsledare enligt lagen om skydd mot olyckor, om övervakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person, och

3. övervakning som bedrivs av en polismyndighet, om det av särskild anledning finns risk för att allvarlig brottslighet som innebär fara för liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom kommer att utövas på en viss plats och syftet med övervakningen är att förebygga eller förhindra brott.

Om ansökan om tillstånd görs inom en månad från det att övervakningen inleds får övervakningen bedrivas utan tillstånd till dess att ansökningen har prövats.

Kameraövervakning efter anmälan

12 § En övervakningskamera får efter anmälan sättas upp för kameraövervakning

1. i en banklokal, en lokal hos ett kreditmarknadsföretag eller ett postkontor eller i området omedelbart utanför in- och utgångar till en sådan lokal, eller

2. vid uttagsautomater eller liknande anordningar.

Första stycket gäller endast om

1. övervakningen har till enda syfte att förebygga, avslöja eller utreda brott, och

2. övervakningskameran är fast monterad och försedd med fast optik.

Avlyssning eller upptagning av ljud får ske endast sedan en anordning för avlyssning eller upptagning av ljud aktiverats på grund av misstanke om brott.

13 § En övervakningskamera får efter anmälan sättas upp för kameraövervakning i en butikslokal, om

1. övervakningen har till enda syfte att förebygga, avslöja eller utreda brott,

2. övervakningskameran är fast monterad och försedd med fast optik, och

3. den som avser att bedriva övervakningen har ingått en skriftlig överenskommelse om övervakningen med skyddsombudet, skyddskommittén eller en organisation som företräder de anställda på arbetsplatsen.

Första stycket gäller även i fråga om en yta i en butikslokal där det bedrivs bankverksamhet genom ombud eller postverksamhet.

Kameraövervakning enligt första stycket får inte avse omklädningsrum, provhytter, toalettutrymmen eller liknande utrymmen.

Avlyssning eller upptagning av ljud får inte ske utan tillstånd.

14 § En övervakningskamera får efter anmälan sättas upp för kameraövervakning i en tunnelbanevagn eller av en tunnelbanestation, om

1. övervakningen har till enda syfte att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller begränsa verkningarna av en olycka, och

2. övervakningskameran är fast monterad och försedd med fast optik.

Avlyssning eller upptagning av ljud får inte ske utan tillstånd.

15 § En övervakningskamera får efter anmälan sättas upp för kameraövervakning i ett parkeringshus om övervakningen har till enda syfte att förebygga, avslöja eller utreda brott.

Avlyssning eller upptagning av ljud får inte ske utan tillstånd.

Ansökan om tillstånd

16 § En ansökan om tillstånd till kameraövervakning enligt 8 § ska göras skriftligen hos länsstyrelsen i det län där övervakningen ska ske.

Om kameraövervakning ska ske i flera län med en övervakningskamera som är uppsatt på eller i ett fordon, fartyg eller luftfartyg, ska ansökan om tillstånd göras hos länsstyrelsen i det län där övervakningen huvudsakligen ska ske. Om det inte går att avgöra i vilket län övervakningen huvudsakligen ska ske, ska ansökan göras hos länsstyrelsen i något av de berörda länen.

17 § En ansökan om tillstånd till kameraövervakning enligt 8 § ska innehålla uppgift om och beskrivning av

1. den som ska bedriva kameraövervakningen och i förekommande fall den som ska ha hand om övervakningen för tillståndshavarens räkning,

2. ändamålen med kameraövervakningen,

3. den utrustning som ska användas,

4. den plats där utrustningen ska placeras och det område som kan övervakas, och

5. de omständigheter i övrigt som är av betydelse för prövningen av ärendet.

Om övervakningen avser en arbetsplats, ska ett yttrande från skyddsombudet, skyddskommittén eller en organisation som företräder de anställda på arbetsplatsen lämnas in tillsammans med ansökan.

Yttrande av kommunen

18 § Innan länsstyrelsen beslutar om tillstånd till kameraövervakning ska den kommun där övervakningen ska ske få tillfälle att yttra sig om det inte är onödigt.

Beslut om tillstånd

19 § Ett beslut om tillstånd att kameraövervaka ska förenas med villkor om hur kameraövervakningen får anordnas. Sådana villkor ska avse övervakningens ändamål, den utrustning som får användas och det område som får övervakas.

Länsstyrelsen ska också besluta om de övriga villkor som behövs för tillståndet. Sådana villkor får avse upplysningar om övervakningen, upptagning, användning, bevarande eller annan behandling av bilder, avlyssning eller upptagning av ljud samt andra förhållanden som har betydelse för att skydda enskildas personliga integritet.

Ett tillstånd får meddelas för en begränsad tid.

20 § Om förutsättningarna för ett tillstånd ändras, får länsstyrelsen besluta om nya villkor eller, om förutsättningarna för tillstånd inte längre uppfylls, återkalla tillståndet. Länsstyrelsen får i motsvarande fall ändra eller återkalla ett beslut att medge undantag från upplysningsplikten enligt 27 § tredje stycket.

Anmälan

21 § En anmälan om kameraövervakning enligt 12–15 §§ ska göras skriftligen hos länsstyrelsen i det län där kameraövervakningen ska ske.

I en anmälan om kameraövervakning ska det anges

1. vem som ska bedriva kameraövervakningen och i förekommande fall vem som ska ha hand om övervakningen för anmälarens räkning,

2. vilken typ av verksamhet som övervakningen ska förekomma i,

3. om bilder ska spelas in och bevaras eller, i fall som avses i 12 §, ljud avlyssnas och tas upp,

4. vilka kategorier av befattningshavare som ska få ha tillgång till det bevarade materialet, och

5. om området omedelbart utanför in- och utgångar samt uttags-automater eller liknande anordningar ska övervakas i enlighet med bestämmelserna i 12 §.

Om de förhållanden som har redovisats i en anmälan enligt andra stycket ändras, ska länsstyrelsen skriftligen underrättas om förändringen.

Kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde

22 § Kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde får bedrivas om den som ska övervakas har samtyckt till övervakningen.

Den övervakade har rätt att när som helst återkalla samtycket. Ytterligare övervakning av honom eller henne får därefter inte ske.

23 § Kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde får bedrivas utan samtycke om

1. övervakningen behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller andra berättigade ändamål, och

2. övervakningsintresset väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad, med särskilt beaktande av hur övervakningen ska utföras, om teknik som främjar skyddet av den enskildes personliga integritet används och vilket område som ska övervakas.

24 § Den som bedriver kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde ska se till att

1. övervakningen sker endast för särskilda och berättigade ändamål,

2. ändamålen med övervakningen dokumenteras, och

3. övervakningen inte sker i större omfattning än vad som behövs för att tillgodose ändamålen med övervakningen.

Upplysningsplikt

25 § Upplysning om kameraövervakning ska lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt. Upplysning ska också lämnas om vem som bedriver övervakningen om detta inte framgår av förhållandena på platsen.

Om ljud kan avlyssnas eller tas upp vid övervakningen ska särskild upplysning lämnas om detta.

Upplysningsplikten inträder när övervakningsutrustningen sätts upp.

26 § Den som bedriver kameraövervakning ska lämna upplysning om ändamålen med övervakningen, om den övervakade eller den som kan komma att bli övervakad begär det.

27 § Upplysning enligt 25 och 26 §§ behöver inte lämnas vid

1. övervakning som en polismyndighet bedriver vid automatisk hastighetsövervakning,

2. övervakning som sker för att skydda en byggnad, en annan anläggning eller ett område som enligt 4 § 4, 5 § 1–4 eller 6 § första stycket skyddslagen (2010:305) har förklarats vara skyddsobjekt, om övervakningen endast omfattar skyddsobjektet eller ett område i dess omedelbara närhet,

3. övervakning som Försvarsmakten bedriver från fordon, fartyg eller luftfartyg som ett led i en militär insats eller militär övning eller som behövs för att prova utrustning för sådan övervakning, eller

4. övervakning som bedrivs av den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om övervakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person.

Undantaget från upplysningsplikten i första stycket 2 gäller inte för sådana byggnader, andra anläggningar eller områden som används för eller är avsedda för fredstida krishantering enligt 4 § 4 skyddslagen.

Om det finns synnerliga skäl får länsstyrelsen besluta om undantag från upplysningsplikten i andra fall än de som anges i första stycket. En ansökan om undantag ska vara skriftlig. I sådana ärenden tillämpas 17 § andra stycket och 19 §, om övervakningsutrustningen ska kunna riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Ett beslut om undantag ska förenas med de villkor som behövs.

De undantag från upplysningsplikten som avses i första och tredje styckena gäller inte om ljud ska avlyssnas eller tas upp vid övervakningen.

Behandling av bild- och ljudmaterial från kameraövervakning

Vidarebehandling

28 § Den som bedriver kameraövervakningen får inte behandla bild- och ljudmaterial från övervakningen för något ändamål som är oförenligt med det som materialet samlades in för.

Tillgång till material från kameraövervakning

29 § Tillgång till bild- och ljudmaterial från kameraövervakning får inte ges till fler personer än vad som behövs för att övervakningen ska kunna bedrivas.

Säkerhet

30 § Den som bedriver kameraövervakning ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda det upptagna bild- och ljudmaterialet. Åtgärderna ska åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av

1. de tekniska möjligheter som finns,
2. vad det skulle kosta att genomföra åtgärderna,
3. de särskilda risker som finns med behandlingen av materialet, och
4. hur pass känsligt materialet är.

Om den som bedriver övervakningen anlitar någon annan att ha hand om övervakningen ska han eller hon förvissa sig om att den som anlitas kan genomföra de säkerhetsåtgärder som ska vidtas och se till att åtgärderna verkligen vidtas.

31 § Den som för någon annans räkning har hand om kameraövervakning får utföra kameraövervakningen bara i enlighet med instruktioner från den som bedriver kameraövervakningen.

Det ska finnas ett skriftligt avtal mellan den som bedriver kameraövervakningen och den som har hand om övervakningen för hans eller hennes räkning. I avtalet ska det särskilt föreskrivas att den som har hand om övervakningen får utföra kameraövervakningen bara i enlighet med instruktioner från den som bedriver kameraövervakningen och att han eller hon är skyldig att vidta de åtgärder som anges i 30 § första stycket.

Om det i lag eller annan författning finns särskilda bestämmelser om behandling av personuppgifter i det allmännas verksamhet i frågor som avses i första stycket, ska i stället de bestämmelserna gälla.

Bevarande av material från kameraövervakning

32 § Bild- eller ljudmaterial från kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde får bevaras under högst två månader, om inte länsstyrelsen beslutar om en längre bevarandetid.

Bild- och ljudmaterial från kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde får inte bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med övervakningen.

När bild- eller ljudmaterial från kameraövervakning inte längre får bevaras ska det omedelbart förstöras.

33 § Om bild- eller ljudmaterial från kameraövervakning används i någon annan verksamhet hos den som bedriver kameraövervakningen tillämpas, i stället för 32 §, regleringen i personuppgiftslagen (1998:204) eller annan författning som gäller för behandling av personuppgifter i den verksamheten.

Överföring av bild- och ljudmaterial till tredjeland

34 § Det är förbjudet att till tredjeland föra över bild- och ljudmaterial från kameraövervakning som innehåller personuppgifter om landet inte har en adekvat nivå för skyddet av personuppgifterna.

Frågan om en skyddsnivå är adekvat ska bedömas med hänsyn till samtliga omständigheter som har samband med överföringen. Särskild vikt ska läggas vid uppgifternas art, ändamålen med behandlingen, hur länge behandlingen ska pågå, ursprungslandet, det slutliga bestämmelselandet och de regler som finns för behandlingen i tredjelandet.

35 § Det är trots förbudet i 34 § tillåtet att föra över bild- och ljudmaterial till tredjeland, om den övervakade har lämnat sitt samtycke till överföringen eller om överföringen är nödvändig för att

1. ett avtal mellan den övervakade och den som bedriver kameraövervakningen ska kunna fullgöras eller åtgärder som den övervakade begärt ska kunna vidtas innan ett avtal ingås,

2. ett sådant avtal mellan den som bedriver kameraövervakningen och tredje man som är i den övervakades intresse ska kunna ingås eller fullgöras,

3. rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras, eller

4. vitala intressen för den övervakade ska kunna skyddas.

Det är också tillåtet att föra över bild- och ljudmaterial för användning enbart i en stat som har anslutit sig till Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter.

36 § Föreskrifter och beslut om undantag från förbudet att överföra personuppgifter till tredjeland som har meddelats med stöd av 35 § personuppgiftslagen (1998:204) ska gälla även vid tillämpningen av denna lag.

Tystnadsplikt och utlämnande av uppgifter

37 § Den som tar befattning med en uppgift som har inhämtats genom kameraövervakning får inte obehörigen röja eller utnyttja det som han eller hon på detta sätt har fått veta om någon enskilds personliga förhållanden. I det allmännas verksamhet ska i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) tillämpas.

Tillsyn

Centralt ansvar för tillsynen

38 § Den myndighet som regeringen bestämmer har det centrala ansvaret för tillsynen enligt denna lag.

Tillsynsmyndigheter

39 § Länsstyrelsen utövar tillsyn över kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Länsstyrelsen ska också se till att tillståndskravet och anmälningsplikten för uppsatta övervakningskameror som inte har tagits i bruk följs.

40 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde.

Förelägganden

41 § De tillsynsmyndigheter som avses i 39 och 40 §§ får inom ramen för sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden som behövs för att denna lag, de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och de beslut som har meddelats med stöd av lagen ska följas.

42 § Ett beslut om föreläggande enligt 41 § får förenas med vite.

Tillträde och upplysningar

43 § De tillsynsmyndigheter som avses i 39 och 40 §§ har rätt att för tillsynen få tillträde till kontrollrum och andra delar av en övervakningsanläggning. Polismyndigheten är skyldig att på begäran lämna den handräckning som dessa myndigheter behöver för att få tillträde.

Den som bedriver kameraövervakning, eller den som för någon annans räkning har hand om övervakningen, ska lämna de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär. Tillsynsmyndigheten har rätt att få tillgång till och att granska bevarat bild- eller ljudmaterial.

Skadestånd

44 § Den som bedriver kameraövervakning ska ersätta den övervakade för skada och kränkning av den personliga integriteten som kameraövervakning i strid med denna lag har orsakat.

Ersättningsskyldigheten kan i den utsträckning det är skäligt jämkas, om den som har bedrivit övervakningen visar att felet inte berodde på honom eller henne.

Straff m.m.

45 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot någon av bestämmelserna i

1. 8 § om tillståndsplikt,
2. 12–15 §§ om anmälningsplikt,
3. 25 § om upplysningsplikt,
4. 32 § första stycket om bevarandetid, och
5. 34 § om överföring till tredjeland.

Detsamma gäller den som bryter mot villkor i beslut som har meddelats med stöd av 19 eller 20 §.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

För en gärning som omfattas av ett vitesföreläggande ska det inte dömas till ansvar.

46 § Övervakningsutrustning som har använts vid brott enligt denna lag ska förklaras förverkad, om det inte är oskäligt.

Överklagande m.m.

47 § Beslut enligt denna lag av de tillsynsmyndigheter som avses i 39 och 40 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Den myndighet som regeringen bestämmer får överklaga ett beslut om kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde för att ta till vara allmänna intressen.

Beslut om tillstånd till kameraövervakning och om undantag enligt 27 § tredje stycket från upplysningsplikten får överklagas även av den kommun där övervakningen ska ske och, om kameraövervakningen ska avse en arbetsplats, av en organisation som företräder de anställda på arbetsplatsen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

48 § De tillsynsmyndigheter som avses i 39 och 40 §§ får bestämma att deras beslut ska gälla omedelbart.

49 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för en ansökan eller anmälan som enligt denna lag ska handläggas av länsstyrelsen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013 då lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning ska upphöra att gälla.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före den 1 juli 2013.

3. Beslut om tillstånd eller villkor, om undantag från upplysningsplikten eller om bevarandetid som har meddelats med stöd av den upphävda lagen ska anses meddelade med stöd av den nya lagen. En anmälan enligt den upphävda lagen ska anses som en anmälan enligt den nya lagen.

4. En ansökan i ett ärende om tillstånd till kameraövervakning som har inletts enligt den upphävda lagen ska anses som en anmälan enligt den nya lagen i de delar som ansökan avser kameraövervakning som är anmälningspliktig enligt denna lag.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:000) om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291)

Härigenom föreskrivs att 35 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) i stället för dess lydelse enligt lagen (2013:000) om ändring i nämnda lag ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2012/13:45

Föreslagen lydelse

35 §

Ett överklagande av kammarrättens beslut i ett mål som har inletts i kammarrätten genom överklagande, underställning eller ansökan prövas av Högsta förvaltningsdomstolen endast om prövningstillstånd har meddelats.

Om prövningstillstånd inte meddelas, står kammarrättens beslut fast. En upplysning om detta ska tas in i Högsta förvaltningsdomstolens beslut.

Första stycket gäller inte

1. talan som Riksdagens ombudsmän eller Justitiekanslern för i mål om disciplinansvar eller om återkallelse eller begränsning av behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården, tandvården, detaljhandeln med läkemedel eller djurens hälso- och sjukvård,

2. talan som Justitiekanslern för i mål enligt kreditupplysningslagen (1973:1173), inkassolagen (1974:182) *eller lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning.*

1. talan som Riksdagens ombudsmän eller Justitiekanslern för i mål om disciplinansvar eller om återkallelse eller begränsning av behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården, tandvården, detaljhandeln med läkemedel eller djurens hälso- och sjukvård, *eller*

2. talan som Justitiekanslern för i mål enligt kreditupplysningslagen (1973:1173) *eller* inkassolagen (1974:182).

3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 32 kap. 3 § samt rubriken närmast före 32 kap. 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 32 kap. 3 a §, samt närmast före 32 kap. 3 och 3 a §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 kap.

Allmän kameraövervakning

Kameraövervakning

Enskilda personliga förhållanden

3 §

Sekretess gäller för sådan uppgift om en enskilda personliga förhållanden som har inhämtats genom kameraövervakning som avses i *lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning*, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Sekretess gäller för sådan uppgift om en enskilda personliga förhållanden som har inhämtats genom kameraövervakning som avses i *kameraövervakningslagen (2013:000)*, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretessen enligt första stycket gäller hos en domstol i dess rättskipande eller rättsvårdande verksamhet endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Sekretessbrytande bestämmelse

3 a §

Sekretessen enligt 3 § hindrar inte att uppgift om en enskilda personliga förhållanden lämnas till

1. en åklagarmyndighet, en polismyndighet, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket, om uppgiften behövs för att utreda ett begånget brott för vilket fängelse

är föreskrivet eller för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott för vilket fängelse är föreskrivet, eller

2. en kommun eller en myndighet som ansvarar för räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om uppgiften behövs för att förebygga en hotande olycka eller för att begränsa verkningarna av en redan inträffad olycka.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2. Bestämmelserna i 32 kap. 3 § i sin nya lydelse tillämpas även på sådana uppgifter om en enskilds personliga förhållanden som inhämtats genom kameraövervakning som avses i lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning.

BILAGA 3

Reservanternas lagförslag

Reservation 2 (punkt 3)

Ändring i regeringens förslag till kameraövervakningslag

*Regeringens förslag**Reservanternas förslag*

10 §

Tillstånd till kameraövervakning krävs inte

1. vid övervakning som sker med en övervakningskamera som för säkerheten i trafiken eller arbetsmiljön är uppsatt på ett fordon, en maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller användaren,

2. vid övervakning som bedrivs av Trafikverket

a) i form av vägtrafikövervakning, eller

b) vid en betalstation som avses i bilagan till lagen (2004:629) om trängselskatt och som sker för att samla in endast uppgifter som behövs för att beslut om trängselskatt ska kunna fattas och för att kontrollera att sådan skatt betalas,

3. vid sådan trafikövervakning i en vägtunnel som avses i lagen (2006:418) om säkerhet i vägtunnlar och som bedrivs av någon annan tunnelhållare än Trafikverket,

4. vid övervakning som en polismyndighet bedriver vid automatisk hastighetsövervakning,

5. vid övervakning som sker för att skydda en byggnad, en annan anläggning eller ett område som enligt 4 § 4, 5 § 1–4 eller 6 § första stycket skyddslagen (2010:305) har förklarats vara skyddsobjekt, om övervakningen endast omfattar skyddsobjektet eller ett område i dess omedelbara närhet,

6. vid övervakning som Försvarsmakten bedriver från fordon, fartyg eller luftfartyg som ett led i en militär insats eller militär övning eller som behövs för att prova utrustning för sådan övervakning, eller

7. vid övervakning i ett kasino som avses i kasinolagen (1999:355), om övervakningen har till syfte att förebygga, avslöja eller

5. vid övervakning som sker för att skydda en byggnad, en annan anläggning eller ett område som enligt 4 § 4, 5 § 1–4 eller 6 § första stycket skyddslagen (2010:305) har förklarats vara skyddsobjekt, om övervakningen endast omfattar skyddsobjektet eller ett område i dess omedelbara närhet, eller

6. vid övervakning i ett kasino som avses i kasinolagen (1999:355), om övervakningen har till syfte att förebygga, avslöja eller utreda brott eller lösa tvister om spel mellan spelare och den som anordnar spelet.

utreda brott eller lösa tvister om spel mellan spelare och den som anordnar spelet.

Undantaget från tillståndsplikten i första stycket 5 gäller inte för sådana byggnader, andra anläggningar och områden som används för eller är avsedda för fredstida krishantering enligt 4 § 4 skyddslagen.

Vid övervakning enligt första stycket 7 får inte avlyssning eller upptagning av ljud ske utan tillstånd. Vid övervakning enligt första stycket 6 får inte avlyssning eller upptagning av ljud ske utan tillstånd.

BILAGA 4

Reservanternas lagförslag

Reservation 4 (punkt 5)

Ändring i regeringens förslag till kameraövervakningslag

*Regeringens förslag**Reservanternas förslag*

11 §

Kameraövervakning får i följande fall ske under högst en månad utan att ansökan om tillstånd har gjorts:

1. övervakning som bedrivs av en polismyndighet eller den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om övervakningen är av vikt för att avvärja en hotande olycka eller för att begränsa verkningarna av en inträffad olycka,

2. övervakning som bedrivs av den som är räddningsledare enligt lagen om skydd mot olyckor, om övervakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person, och

3. övervakning som bedrivs av en polismyndighet, om det av särskild anledning finns risk för att allvarlig brottslighet som innebär fara för liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom kommer att utövas på en viss plats och syftet med övervakningen är att förebygga eller förhindra brott.

Om ansökan om tillstånd görs inom en månad från det att övervakningen inleds får övervakningen bedrivas utan tillstånd till dess att ansökningen har prövats.

1. övervakning som bedrivs av en polismyndighet eller den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om övervakningen är av vikt för att avvärja en hotande olycka eller för att begränsa verkningarna av en inträffad olycka, och

2. övervakning som bedrivs av den som är räddningsledare enligt lagen om skydd mot olyckor, om övervakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person.

Kameraövervakning som bedrivs av en polismyndighet får ske under högst sju dagar utan att ansökan om tillstånd har gjorts, om det av särskild anledning finns risk för att allvarlig brottslighet som innebär fara för liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom kommer att utövas på en viss plats och syftet med övervakningen är att förebygga eller förhindra brott.

Om ansökan om tillstånd i fall som avses i första stycket görs inom en månad från det att övervakningen inleds, och inom sju dagar från det att övervakningen inleds i fall som avses i andra stycket, får övervakningen bedrivas utan tillstånd till dess att ansökningen har prövats.

BILAGA 5

Konstitutionsutskottets yttrande 2012/13:KU6y

En ny kameraövervakningslag

Till justitieutskottet

Justitieutskottet beslutade den 16 april 2013 att ge konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2012/13:115 En ny kameraövervakningslag och fyra följdmotioner samt tolv motioner från den allmänna motionstiden 2011 respektive 2012, i de delar som berör konstitutionsutskottets beredningsområde.

Konstitutionsutskottet behandlar i sitt yttrande frågor om skyddet för den personliga integriteten och sekretesskyddet samt motionsyrkanden i dessa delar. Vidare överlämnas motionerna 2012/13:K299 och 2012/13:K354 från den allmänna motionstiden 2012 – under förutsättning att justitieutskottet ger sitt medgivande – till justitieutskottet.

I ärendet finns en avvikande mening (S).

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen föreslås en ny kameraövervakningslag som ersätter lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning och vissa bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204). Syftet med förslagen är att modernisera regleringen av kameraövervakning på ett sätt som säkerställer balansen mellan intresset av att använda kameraövervakning för berättigade ändamål och intresset av att skydda enskildas integritet.

Precis som enligt den gällande regleringen föreslås att utgångspunkten ska vara att det ska krävas tillstånd vid övervakning av platser dit allmänheten har tillträde, t.ex. gator och torg. Tillstånd ska ges om övervakningsintresset väger tyngre än integritetsintresset. En nyhet är att det uttryckligen anges att vikt ska fästas vid om ändamålet med övervakningen är att avslöja eller utreda brott samt om teknik som främjar skyddet av enskildas personliga integritet ska användas. Större utrymme skapas för kameraövervakning utan krav på tillstånd, bl.a. i butiker, tunnelbanan och parkeringshus.

För övervakning där allmänheten inte har tillträde ska det inte heller i fortsättningen krävas tillstånd. I den nya lagen tydliggörs när sådan kameraövervakning får ske. För rent privat övervakning, t.ex. i hemmet, ska den nya lagen inte gälla.

Integritetsskyddet förstärks genom en skadeståndsbestämmelse som ger enskilda rätt till ersättning för skada och kränkning vid överträdelser av lagen. I samma syfte förstärks sekretessskyddet och kraven på säkerhet för inspelat material. Datainspektionen får en central tillsynsroll i syfte att göra länsstyrelsernas praxis mer enhetlig.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Motionerna

I följd- och kommittémotion 2012/13:Ju22 menar Morgan Johansson m.fl. (S) att regeringens ambition att öka kameraövervakningen av platser dit allmänheten har tillträde i stort är beroende av om integritetsvänlig teknik kan användas och länsstyrelsernas bedömningar i denna del. Enligt motionärerna är det osäkert om möjligheterna att använda kameraövervakning på sådana platser kommer att öka, och de efterlyser därför i denna del bättre förutsättningar för kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde (yrkande 1). När det gäller vissa specifika platser dit allmänheten har tillträde menar motionärerna att kameraövervakning bör underlättas i större utsträckning än vad som följer av regeringens förslag. Det handlar om kameror som används för övervakning av vilt och vid jakt på bl.a.

vildsvin (s.k. åtelkameror). Enligt motionärerna ska sådana kameror endast fånga ett begränsat område. Vidare anför motionärerna att kameraövervakning behöver underlättas när det gäller skogs- och lantbruksverksamhet i högre utsträckning. I denna del framhåller motionärerna att maskiner, fordon och diesel ofta ställs kvar ute i skog och mark för att verksamheten ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt, att det rör sig om mycket stöldbegärlig egendom, att stölder förekommer frekvent, att denna brottslighet ofta bedrivs i organiserad form och att kameraövervakning skulle kunna både förebygga brott och underlätta att utreda och bekämpa brott. Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser båda dessa situationer (yrkandena 3 och 4). När det gäller platser dit allmänheten inte har tillträde anför motionärerna bl.a. att huvudregeln bör vara att en anmälan ska ske även vid kameraövervakning av dessa platser och att undantag skulle kunna göras vid övervakning av produktionsprocesser eller liknande där det är uppenbart att det handlar om teknisk övervakning (yrkande 2). Slutligen framhåller motionärerna att skyddsnivån för arbetstagare måste höjas när det gäller kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde. Förslaget om samtycke från arbetstagaren bör enligt motionärerna ersättas med en partsmodell. Regeringen bör återkomma med ett förslag som motsvarar den modell som gäller vid kameraövervakning i butik (yrkande 5).

Maria Ferm m.fl. (MP) begär i följd- och kommittémotion 2012/13:Ju24 ett tillkännagivande till regeringen om krav på tillstånd till kameraövervakning av butiker, alla allmänna transportmedel och hållplatser samt parkeringshus (yrkande 1). I de fall det anses tillräckligt med en anmälningsskyldighet måste det enligt motionärerna finnas väl avvägda kompensatoriska åtgärder. I förslaget finns dock inte några sådana åtgärder utöver de som följer av Datainspektionens utökade tillsynsansvar. Motionärerna anför vidare att de skäl regeringen redovisar för att tillstånd inte ska krävas – människor känner sig utsatta på de angivna platserna, kan förvänta sig att bli övervakade och de som övervakas är också de som skyddas – är argument för en övervakning som sådan och inte argument för undantag från tillståndsplikten.

Richard Jomshof och Kent Ekeröth (båda SD) begär i följdmotion 2012/13:Ju23 att regeringen ska återkomma med ett förslag som gör det lättare att få tillstånd för kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde (yrkande 1) och att övervakning strax utanför entréer till butiker och företag ska få ske efter anmälan (yrkande 2).

I följd- och kommittémotion 2012/13:Ju21 av Lena Olsson m.fl. (V) anför bl.a. att förslaget om att Försvarsmakten i vissa fall ska undantas från kravet på tillstånd till kameraövervakning bör avgränsas och konkretiseras på liknande sätt som övriga undantag från tillståndsplikten, exempelvis genom att det anges att kameraövervakning får ske utan tillstånd eller upplysning för att upprätthålla säkerhet vid användande av skarp ammunition. Enligt motionärerna bör riksdagen avslå regeringens förslag till författ-

ningstext i denna del (yrkande 1) och ge regeringen i uppdrag att återkomma med en konkretisering av undantaget från tillståndsplikten i militärt syfte (yrkande 2). Motionärerna anför vidare att det även fortsättningsvis bör vara tillåtet att efter anmälan i realtid kameraövervaka butiker med undantag för områden som omklädningsrum och toalettutrymmen. För att spela in bilder i butiker bör det dock enligt motionärerna krävas tillstånd, och regeringen bör återkomma med ett sådant förslag (yrkande 3). Motionärerna anför vidare att förslaget att polisen i särskilda fall ska få använda övervakningskamera i en månad utan tillstånd och ytterligare tid till dess att ansökan har prövats av länsstyrelsen är för långtgående och kan komma att missbrukas. Enligt motionärerna bör polisen bli skyldig att ansöka om tillstånd i dessa fall senast inom sju dagar, och regeringens förslag i denna del bör således ändras i enlighet med detta (yrkande 4).

En översyn av lagen om allmän kameraövervakning efterlyses i flera motioner från den allmänna motionstiden 2011 respektive 2012. Roger Hadad (FP) begär i motion 2011/12:Ju209 att det i brottsförebyggande syfte ska bli lättare att få tillstånd för kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde och i skolor. Även i motion 2011/12:Ju264 av Jonas Jacobsson Gjörtlér (M) yrkande 1, motion 2011/12:Ju405 av Thomas Finnborg m.fl. (M) och kommittémotion 2012/13:Ju373 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 8 efterlyses ökade möjligheter till kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Detsamma begärs av Kent Ekeröth (SD) i motion 2012/13:Ju217. Motionärerna anför bl.a. att det är angeläget att utöka möjligheterna till kameraövervakning av vissa utsatta områden och att en sådan övervakning kan skapa tryggare miljöer. Fredrik Schulte (M) efterlyser i motionerna 2011/12:Ju376 och 2012/13:Ju349 en övergripande övervakningslag. Enligt motionären bör en sådan lag tydligt skydda den personliga integriteten och underlätta sådan kameraövervakning som sker i brottsförebyggande syfte. I kommittémotion 2011/12:Ju359 efterlyser Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 70 en effektiv kameraövervakning vid idrottsarenor.

I motionerna 2011/12:Ju211 och 2012/13:Ju309 av Kent Ekeröth och Richard Jomshof (båda SD) yrkas att tillstånd till kameraövervakning ska ges när kommunala eller statliga skolor ansöker om sådana tillstånd. Enligt motionärerna bör dock tillstånd inte beviljas när synnerliga skäl föreligger. Som exempel nämns kameraövervakning av toaletter.

Anders Åkesson (C) efterlyser i motion 2011/12:Ju280 en lagändring när det gäller krav på tillstånd vid användning av åtelkameror. Detsamma yrkas i motion 2012/13:Ju304 av Anders Åkesson och Roger Tiefensee (båda C). Motionärerna anför att risken för intrång i den personliga integriteten vid användningen av åtelkameror är försumbar och att kravet på tillstånd för kameraövervakning i dessa fall i onödan försvårar en effektiv vildsvinsförvaltning.

Rune Wikström (M) efterlyser i motion 2012/13:K299 inskränkningar när det gäller användningen av kameraövervakning. Enligt motionären medför kameraövervakning alltid ett stort intrång i den personliga integriteten, och den nuvarande utvecklingen där allt fler yrkesverksamma övervakas måste vägas mot bl.a. intrång i den personliga integriteten.

Lars Isovaara och Kent Ekeröth (båda SD) yrkar i motion 2012/13:K354 att det vid misstanke om grova brott ska finnas en möjlighet för polis och åklagare att fullt ut använda sig av omaskade bilder från fartkameror.

Europakonventionen och regeringsformen

Enligt artikel 8 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), som Sverige har tillträtt, har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. En inskränkning i dessa rättigheter får bara genomföras med stöd av lag och om det är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välstånd eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.

Kravet på lagstöd innebär bl.a. att den nationella rättighetsinskränkande författningen måste uppfylla vissa minimikrav i fråga om kvalitet och tydlighet. Reglerna ska vara tillräckligt tydliga för att tillämpningen ska vara förutsebar. Kravet att ett ingripande ska vara nödvändigt innebär att det ska föreligga ett angeläget samhälleligt behov av åtgärden i fråga. I det ligger bl.a. en begränsning som innebär att åtgärden inte får gå längre än vad som är nödvändigt med beaktande av proportionalitetsprincipen, dvs. begränsningen ska stå i rimlig relation till det intresse åtgärden är avsedd att tillgodose. Vid denna avvägning har staterna ett visst handlingsutrymme att inom rimliga gränser avgöra vilka åtgärder som kan anses nödvändiga för att tillgodose det eftersträvade ändamålet.

Grundläggande bestämmelser till skydd för den personliga integriteten finns i regeringsformen. Av 1 kap. 2 § regeringsformen framgår bl.a. att den offentliga makten ska utövas med respekt för den enskilda människans frihet och att det allmänna ska värna den enskildes privatliv och familjeliv. Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

Utskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet vill inledningsvis understryka att kameraövervakning i sig utgör ett intrång i enskilda människors personliga integritet. För att sådan övervakning ska kunna godtas måste det föreligga ett så starkt behov av övervakningen att det är proportionerligt i förhållande till intrånget i integritetsskyddet. Bestämmelser om kameraövervakning måste dessutom ha en så tydlig utformning att risken för en extensiv tillämpning eller för missbruk minimeras.

Förslaget innebär att bestämmelserna i lagen om allmän kameraövervakning och tillämpliga bestämmelser i personuppgiftslagen förs samman i en ny lag om kameraövervakning. Härigenom bör enligt utskottets mening lagstiftningen bli tydligare och mer förutsebar.

Ett huvudsyfte med den nya lagen om kameraövervakning ska alltså vara att skydda enskilda från integritetskränkande kontroll och insyn. Samtidigt är det viktigt att kameraövervakning kan användas för att skapa en tryggare miljö när det finns ett angeläget samhällsintresse av övervakning, t.ex. för att bekämpa brott eller förebygga olyckor. Det sagda innebär att när det samhälleliga behovet av övervakning väger tyngre än integritetsintresset får den enskilde acceptera det intrång i integriteten som övervakningen innebär.

Den föreslagna lagen om kameraövervakning bör enligt utskottet ge uttryck för en lämplig balans mellan nyttan med kameraövervakning och skyddet av den personliga integriteten. Det övergripande syftet med kameraövervakningslagstiftningen gäller redan i dag och bör enligt utskottets mening också, som föreslås, framgå av själva lagen. All kameraövervakning ska dessutom bedrivas lagligt, enligt god sed och med tillbörlig hänsyn till enskildas personliga integritet.

Förutom bestämmelser om kameraövervakning lämnas i propositionen förslag som ska stärka integritetsskyddet. Bland annat föreslås en skadeståndsbestämmelse och ett förstärkt sekretesskydd. För all kameraövervakning ska gälla att den som bedriver kameraövervakning inte får behandla upptaget bild- och ljudmaterial för något ändamål som är oförenligt med det för vilket materialet samlades in. Vidare föreslås att kraven på säkerhet för inspelat material ska omfatta all kameraövervakning och att det ska bildas en central tillsynsmyndighet.

All kameraövervakning utgör ett intrång i enskilda människors personliga integritet, och det är därför angeläget att på olika sätt stärka integritetsskyddet. Utskottet ser således positivt på de förslag som redovisas ovan och som har till syfte att stärka integritetsskyddet.

Enligt förslaget bör det även fortsättningsvis som huvudregel finnas en upplysningsskyldighet vid kameraövervakning. Regeringen anför att det inte finns något skäl att närmare författningsreglera hur upplysning om kameraövervakning ska ske. Däremot föreslås att upplysning ska lämnas om vem som bedriver kameraövervakning om detta inte framgår av förhållandena på platsen. Om ljud kan avlyssnas eller tas upp vid övervakningen

ska det lämnas särskild upplysning om det. Vidare föreslås att den som bedriver övervakningen vid förfrågan ska informera den övervakade om ändamålet med övervakningen.

Utskottet vill här särskilt understryka att det från integritetssynpunkt är viktigt att den som övervakas får kännedom om övervakningen. Det nämnda förslaget om upplysningsplikt får enligt utskottets mening anses väl avvägt.

I den nya lagen görs skillnad mellan kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde och kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde.

Precis som enligt den gällande regleringen föreslås att utgångspunkten ska vara att det ska krävas tillstånd vid övervakning av platser dit allmänheten har tillträde och att tillstånd ska ges om övervakningsintresset väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad. Vid bedömningen av intresset av allmän kameraövervakning ska alltjämt särskilt beaktas om övervakningen behövs för att förebygga brott, förhindra olyckor eller därmed jämförliga ändamål. Vid bedömningen av den enskildes intresse av att inte bli övervakad ska i likhet med vad som gäller i dag särskilt beaktas hur övervakningen ska utföras och vilket område som ska övervakas. Utgångspunkten bör även enligt den nya lagen vara att kameraövervakning endast ska utgöra ett komplement till andra åtgärder, särskilt brottsförebyggande åtgärder (jfr prop. 1997/98:64 s. 28 f.), och att kameraövervakning inte bör ses som ett hjälpmedel som ska användas i stället för andra säkerhetsåtgärder eller förebyggande insatser. En nyhet är att det uttryckligen anges att vikt ska fästas vid om ändamålet med övervakningen är att avslöja eller utreda brott samt om teknik som främjar skyddet av enskildas personliga integritet ska användas.

Viss kameraövervakning är i dag undantagen från kravet på tillstånd. Därtill kommer att vid kameraövervakning av vissa platser som anges i lagen är det tillåtet att sätta upp en övervakningskamera efter att endast ha gjort en anmälan. Sådan övervakning kräver således inte tillstånd. Detta bör enligt regeringen även gälla framöver. Dessutom föreslås ytterligare undantag från kravet på tillstånd. Även i dessa situationer krävs att övervakningen har visst eller vissa särskilt angivna syften. Ofta rör det sig om att förebygga eller avslöja brott. Vidare ställs vissa krav på övervakningskameran och hur den ska vara monterad. Vissa av dessa övervakningar undantas också från upplysningsplikten.

Kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde utgör intrång i enskilda människors personliga integritet och förutsätter noggranna överväganden. Sådan övervakning bör vidtas med försiktighet. Ett intrång ska stå i rimlig proportion till vad som står att vinna med det. En avvägning måste alltid göras mellan intrånget i den enskildes integritet och de intressen som kameraövervakningen har till syfte att värna. Enligt utskottets mening ska utgångspunkten alltjämt vara att det ska krävas tillstånd för övervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Bestämmelserna i den

nya lagen ska när det gäller tillståndsprövning ge uttryck för en lämplig balans mellan nyttan med kameraövervakningen och skyddet av den personliga integriteten. De övergripande aspekter som ska beaktas bör också, som tidigare nämnts, framgå av själva lagen. Förslagen och övervägandena i denna del är enligt utskottets mening väl avvägda. Som redovisats ovan föreslås att kameraövervakning i vissa fall ska undantas från tillståndsplikten. De närmare avvägningarna av förslagen i dessa delar i förhållande till bl.a. syftet med övervakningen och utformningen av själva övervakningen bör enligt utskottets mening göras i samband med justitieutskottets beredning av ärendet. Detsamma gäller väckta motionsyrkanden i dessa delar.

I den nya lagen ska införas en bestämmelse om att kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde ska vara tillåten om den övervakade samtycker till det. Det föreslås vidare att den övervakade ska ha rätt att när som helst återkalla samtycket och att ytterligare övervakning inte ska få ske om ett samtycke återkallas. Definitionen av samtycke föreslås vara densamma som i personuppgiftslagen.

Vidare föreslås att kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde ska få ske utan samtycke, om övervakningen behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller andra berättigade ändamål och om intresset av övervakningen väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad, med särskilt beaktande av hur övervakningen ska utföras, om teknik som främjar skyddet av den enskildes personliga integritet används och vilket område som ska övervakas.

Slutligen föreslås att kameraövervakningen av en plats dit allmänheten inte har tillträde endast ska få ske för särskilda och berättigade ändamål. Den som bedriver kameraövervakning ska dokumentera ändamålet med övervakningen samt se till att övervakningen inte sker i större omfattning än vad som behövs för att tillgodose ändamålen.

Även när det gäller övervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde bör det göras en avvägning mellan övervakningsintresset och den enskildes intresse av att inte övervakas. En reglering liknande den överviktssprincip som gäller vid tillståndsprövningen bör därför gälla även i fråga om kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde. Därutöver föreslås att det bör vara möjligt att övervaka platser dit allmänheten inte har tillträde för andra berättigade ändamål även om integritetsriskerna inte är helt försumbara. Det kan t.ex. vara fråga om övervakning som behövs för att kontrollera en produktionsprocess och där enskilda kan komma att omfattas av övervakningen mer än tillfälligtvis. En förutsättning för att sådan övervakning ska få ske bör vara att övervakningsintresset väger tyngre än integritetsintresset. Dessutom ska övervakningen ske i enlighet med föreslaget krav om att övervakningen inte får vara mer omfattande än vad som krävs med hänsyn till ändamålen.

Utskottet delar bedömningen att det är angeläget att det i den nya lagen tydliggörs när kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde får ske. Förslagen och övervägandena är enligt utskottets mening väl

avvägda. Här vill utskottet särskilt anknyta till de tidigare redovisade bestämmelserna i den nya lagen om syftet med lagen och de allmänna krav som ska ställas på all kameraövervakning. Därtill kommer bestämmelserna om upplysning om kameraövervakning.

I propositionen behandlas även frågan om det bör införas en skyldighet att anmäla kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde till tillsynsmyndigheten. Någon sådan skyldighet finns inte i dag. En anmälningsskyldighet skulle enligt utskottets mening kunna underlätta Datainspektionens tillsynsarbete. Ett införande av en anmälningsskyldighet skulle emellertid innebära en ny administrativ påлага för företag och myndigheter. Utskottet noterar vidare att regeringen i propositionen hänvisar till den pågående översynen av EU:s dataskyddsreglering, att det efter denna översyn sannolikt kommer att finnas behov av att på nytt se över kameraövervakningslagstiftningen och att det då kan finnas anledning att återkomma till frågan om en anmälningsskyldighet bör införas. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att det i dagsläget inte har framkommit tillräckligt starka skäl för att införa en anmälningsskyldighet vid övervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde.

En annan fråga är om en skriftlig överenskommelse med företrädare för arbetstagare motsvarande den som i dag gäller för kameraövervakning av butiker bör införas vid övervakning av t.ex. arbetsplatser. Utskottet konstaterar att Utredningen om integritetsskydd i arbetslivet har lämnat förslag till en särskild lag om skyddet för den personliga integriteten i arbetslivet (SOU 2009:44). Detta arbete bör enligt utskottets mening inte föregripas.

Vad gäller det tidigare nämnda förstärkta sekretessskyddet i syfte att stärka integritetsskyddet föreslås att bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som rör kameraövervakning ska ändras så att sekretessen gäller med ett omvänt skaderekvisit (32 kap. 3 §). En presumtion för sekretess bör alltså gälla, men om det står klart att en uppgift kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men bör uppgiften kunna lämnas ut. I domstolarnas rättskipande eller rättsvårdande verksamhet bör dock sekretessen även fortsättningsvis gälla med ett rakt skaderekvisit, dvs. en presumtion för offentlighet.

Som skäl för den föreslagna ändringen anför bl.a. att de uppgifter som samlas in genom kameraövervakning normalt är att betrakta som känsliga från ett integritetsperspektiv. En anledning till detta är att det med hjälp av sådana uppgifter är möjligt att kartlägga enskildas rörelsemönster. Lagen om allmän kameraövervakning bygger på förutsättningen att det ljud- och bildmaterial som inhämtas genom kameraövervakning är känsligt, och merparten av det material som spelas in vid kameraövervakning kommer inte till användning i verksamhet hos den myndighet som bedriver kameraövervakningen. En stor del av det inspelade materialet blir i regel inte föremål för någon annan behandling än själva lagringen innan det raderas. I de fall materialet kommer till användning i en myndighets verksamhet är det ofta fråga om material som har betydelse vid utredning av brott och som därför

överlämnas till polisen eller någon annan behörig myndighet. Det finns normalt enligt regeringen inte något behov av att allmänheten kan få tillgång till materialet för att granska den övervakande myndighetens verksamhet.

Samtidigt införs en möjlighet att i vissa fall lämna ut uppgifter från kameraövervakning till en myndighet eller en kommun. Det ska krävas att materialet från övervakningen kommer till användning vid utredningen av brott och för att förebygga olyckor. En förutsättning för att lämna ut material från kameraövervakning till brottsbekämpande myndigheter är att fängelse finns med i straffskalan för det aktuella brottet. Det ska dessutom finnas ett konkret behov av uppgifterna.

Utskottet delar regeringens bedömning att det bör införas ett starkare sekretesskydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden som har inhämtats genom kameraövervakning. Förslagen och övervägandena i redovisade delar är enligt utskottets mening väl avvägda.

Sammantaget är det utskottets uppfattning att förslaget med en ny kameraövervakningslag skapar en tydligare och mer förutsebar lag. Enligt utskottet står också intresset av att använda kameraövervakning för berättigade ändamål i rimlig proportion till intresset av att skydda enskildas integritet. Också i övrigt anser utskottet – utifrån de utgångspunkter utskottet har att beakta – att förslagen i propositionen får anses väl avvägda.

Stockholm den 2 maj 2013

På konstitutionsutskottets vägnar

Peter Eriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Eriksson (MP), Per Bill (M), Björn von Sydow (S), Andreas Norlén (M), Helene Petersson i Stockaryd (S), Lars Elinderson (M), Billy Gustafsson (S), Karl Sigfrid (M), Phia Andersson (S), Karin Granbom Ellison (FP), Hans Hoff (S), Hans Ekström (S), Kajsa Lunderquist (M), Tuve Skånberg (KD), Jonas Åkerlund (SD), Mia Sydow Mölleby (V) och Göran Lindell (C).

Avvikande mening

Anmälningsskyldighet (S)

Björn von Sydow (S), Helene Petersson i Stockaryd (S), Billy Gustafsson (S), Phia Andersson (S), Hans Hoff (S) och Hans Ekström (S) anför:

En skyldighet att anmäla kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde skulle underlätta Datainspektionens tillsynsarbete. En anmälningsskyldighet skulle också ge en samlad bild av den totala kameraövervakningen av sådana platser. Vi anser att det redan i dag finns tillräckligt starka skäl för att det som huvudregel bör finnas en skyldighet att anmäla kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde.